

Azərbaycan Nazirlər Kabineti buraxılır?

Hürriyyət

№01 (3292) 9 Yanvar / 2024-cü il Həftədə 1 dəfə çıxır Qiyməti: 60 qəpik

ANA XƏBƏR

Fransa casusları Bakıda həbs edildi

Tomas de Vaal onların Qarabağa, hətta Bakıya və Sumqayıta qayıtması üçün beynəlxalq təminatın lazım olduğuna dair sərsəm fikirlərlə çıxış edib...

Ermənilər Bakıya qayıtmaq arzusunda

GÜNÜN NƏBZİ

Müsahibə

Sülh sazişinin imzalanmasına qarşı olan qüvvələr aktivləşib

Elxan Şahinoğlu: "Ermənistanın radikal müxalifəti ordudakı bir qrup tərəfdarı vasitəsilə təxribata əl ata bilər" **8-9**

Cəmiyyət

ADP ABŞ Dövlət Departamentinə etiraz etdi

"Bu hesabatın arxasında adıçəkilən ölkədə böyük maliyyə rıçaqlarına malik olan erməni lobbisi durur" **4**

Fakt

ABŞ-nin analitik mərkəzindən maraqlı açıqlama

"Stratfor": "Ermənistan Bakının tələblərini qəbul edəcək" **7**

Xəbər

Husilər Qırmızı dənizi keçmək istəyənlərə şərt qoydu

"Bizim İsrailə heç bir əlaqəmiz yoxdur" - deyən gəmilərə toxunulmayacaq **2**

Şikayət

Xırdalan sakinləri "FAM-88" MMC tikinti şirkətindən şikayətçidirlər

"Şirkətin rəhbərləri tərəfindən aldadılaraq, arzularımız və ümidlərimiz sarsılmışdır" **10**

Fakt

Deputat naziri tənqid etdi

Ceyhun Məmmədov: "Belə bir açıqlamanın verilməsi qəbul edilən deyil"

7

Müsahibə

"Narkomaniyanın yayılmasına səbəb məlumatlılıq səviyyəsinin aşağı olmasıdır"

Nərmən Aslanbəyova: "Zərərli vərdişlərin ən yüngül formaları energetik içkilərdən, siqaretdən, spirtli içkilərdən başlayır"

11

Rusiyanın denazifikasiyası, yoxsa de-imperializasiyası...

Bütün imperiyalar dağıldığı kimi Rusiya imperiyası da dağılacaq

Denazifikasiya (nasizmdən təmizlənmə) İkinci Dünya Müharibəsindən sonrakı alman və Avstriya cəmiyyətini, mədəniyyətini, mətbuatını, iqtisadiyyatını, təhsilini, hüquq və siyasətini nasist ideologiyasının təsirindən təmizləməyə yönəlmiş tədbirlər kompleksi idi. Müasir alman ictimai fikrinin əsas simalarından olan professor Jan Filip Reemtsmanın (Jan Philipp Furchtegott Reemtsma) qeyd etdiyi kimi Nürnberq Hərbi Tribunalının məhkəmə prosesinin önəmi ondan ibarət idi ki, bu proses siyasi motivin cinayətə bəraət qazandırmayacağı ənənəsini yaratdı...

5

Əsl milli xəyanət keçmişi unutdurmaqdır

Çar hökuməti bəzi missioner qrupların ölkə daxilində çox da əl-qol atmalarına imkan vermirdi. İri imperiya şəhərlərində sinaqoqların, katolik, lüteran kilsələrinin tikilməsinə icazə verilmişdi. Müsəlman əhalinin çox olduğu bölgələrdə məscidlərin inşasına da mane olan yox idi. Planetin altıdan bir hissəsini tutmuş nəhəng imperiyada onlarla sekta da fəaliyyət göstərirdi. Bunların içində ipə-sapa yatmayan əxlaqsızlığı təbliğ edənlər də, rəhmə, insafə baxmayan, ən amansız ayinləri həyat norması sayanlar da vardı. Orta Asiyanın neçə-neçə mahalında islama qədərki atəşpərəstlik dövrünün reliktləri, yəni orqastik mərasimlər qalmışdı...

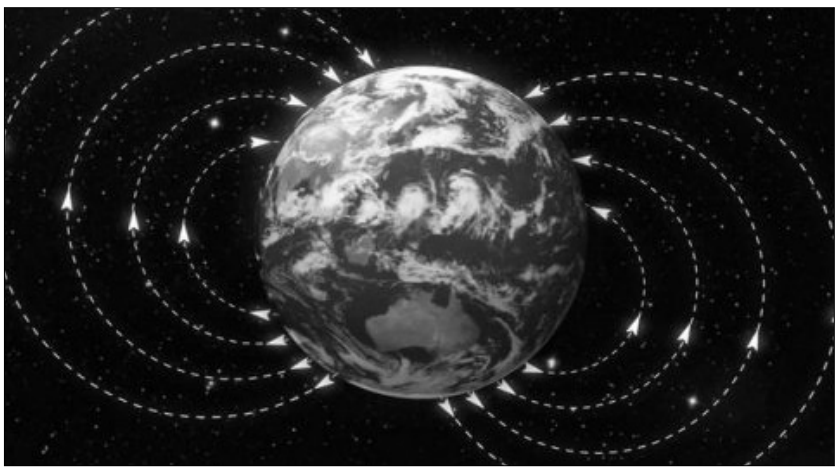
6

Siyasət

Baxış

2024-cü ildə dünyanı təhdid edən 5 böyük təhlükə

Qlobal səhnədəki qeyri-müəyyənlik nə ilə nəticələnə bilər?

Planetimiz 2024-cü ilə əvvəlki illərdən daha qeyri-müəyyən və qeyri-sabit bir şəraitdə daxil oldu.

ABŞ-nin "CNN" nəşri qlobal səhnədəki problemləri analiz edərək, 2024-cü ildə dünyanı gözləyən əsas təhlükələrlə bağlı bir neçə proqnoz verib:

1. İsrail-Həmas müharibəsinin yayılma təhlükəsi

HƏMAS-ın 7 oktyabr hücumlarına cavab olaraq İsrailin Qəzza zolağında başladığı əməliyyatlar 2024-cü ildə də davam edir. Humanitar düşərgələrdə yayılan xəstəliklər, səhiyyə və digər xidmətlərin əlçatan olmaması fonunda başlayan qlobal etirazlar müharibəni dayandıрмаq yönündə İsrailə olan beynəlxalq təzyiqləri artırır. Buna məhəl qoymayan İsrail isə HƏMAS-a qarşı müharibənin aylarla davam edəcəyini açıqlayıb.

Son vaxtlar Livan-İsrail sərhədində İranın dəstəklədiyi islamçı militardır qrup olan "Hizbullah" və İsrail Müdafiə Qüvvələri (IDF) arasında sərhədlərarası toqquşmaların baş verdiyini görürük. Digər tərəfdən, yenə İraqda İranın dəstəklədiyi qrupların ABŞ səfirliyinə və mövqelərinə hücumlarının artdığı müşahidə olunur. Son vaxtlar Yemənin İran tərəfindən dəstəklənən üsyançı qrupları isə Qırmızı dəniz və Süveyş kanalında qlobal gəmiçilik marşrutlarına hücum etməyə başlayıblar. Bütün bunlar Yaxın Şərqdə geniş münaqişə riskini artırır.

2. Rusiya-Ukrayna münaqişəsi üçüncü ilinə qədəm qoymağa hazırlaşarkən dalana dirənib

Ukrayna iki ilə yaxındır ki, azadlığı uğrunda mübarizə aparır, lakin beynəlxalq dəstəyin zəiflədiyini göstərən əlamətlər var. Nə Rusiya, nə də Ukraynanın heç bir qalibiyyət və ya güzəştə getmək istəyi yoxdur. Ukrayna ərazi bütövlüyü və suverenliyi uğrunda mübarizə apararkən, Rusiya

Ukraynanı "nasifikasiya etmək", onun NATO və digər Qərb strukturlarına qoşulmaq istəyinin qarşısını almaq istəyir. Putin əvvəlki illə müqayisədə 2024-cü ildə özünə daha çox inanır. Qərbin dəstəyinin azalması Putinin Ukraynada qələbə ümidlərini daha da artırır. Avropanın Ukraynaya verə biləcəyi sursat və hərbi texnika məhduddur. Çünki artıq öz ehtiyatları tükənib.

3. ABŞ-dakı seçkinin qeyri-müəyyənliyi

Seçkilər həmişə vacibdir. 2024-cü ildə dünyanın müxtəlif ölkələrində 2 milyard insan səs vermək üçün sənədiq başına gedəcək. Qlobal qeyri-sabitlik dövründə bu qədar insanın səs verməyə iştirakından daha vacib heç bir şey yoxdur. Noyabr ayının ilk günlərində isə bütün gözlər ABŞ-da olacaq. Çünki noyabrın 5-də ABŞ-da keçiriləcək seçkilər Donald Trampın Ağ Evə qayıtmasını təmin edə bilər. Tramp Respublikaçı rəqiblərini xeyli qabaqlayır. Rəy sorğularına görə, demokratlardan Co Baydenin nüfuzu isə yaşı ilə əlaqədar xeyli aşağı düşüb. İnsanlar onun prezident seçilməsi üçün çox yaşlı olduğunu düşünürlər.

4. Ərazi mübahisələri

Şərqi Avropa və Yaxın Şərqdəki müharibələrin göstərdiyi kimi, biz geosiyasi dönüş nöqtəsindəyik. Avtoritarizm tendensiyası və Qərb hegemonluğunun çoxdan gözlənilən məğlubiyyəti, nəhayət, baş verdi. Çin və Rusiya Amerikanın birqütblüyündən qəti şəkildə uzaqlaşdılar. Geosiyasi güc oxları bir tərəfdən ABŞ və Al, digər tərəfdə isə Çin, İran, Rusiya və Şimali Koreyanı göstərir. Bu, daha təhlükəli və qeyri-müəyyən qlobal mühitə gətirib çıxarır. Ərazi mübahisələri fonunda baş verən müharibələr getdikcə artmaqdadır.

Azərbaycanın uzun müddətdir mübahisəli olan Dağlıq Qarabağ bölgəsini ildırım sürəti ilə özünə qaytarması bunun yalnız bir nümunəsidir.

5. Süni intellekt inkişaf edir

Süni intellektin sürətli və bəzən həyəcan verici inkişafı davam edir. Əslində mövcud məlumatlar əsasın-

da mətn, şəkillər və ya dizayn kimi yeni məlumatlar istehsal edən generativ süni intellektin tarixi 1950-ci illərə gedib çıxır. Ancaq biz bu həqiqətləri yalnız indi görə bilirik. Süni intellekt texnologiyası həyatımızın hər sahəsinə təsir etməyə başlayıb. Süni intellekt sistemləri inkişaf etdikcə məxfilik, qərəzlilik və məsuliyyətlə bağlı suallar isə getdikcə daha əhəmiyyətli olur. Süni intellekt sistemlərinin insan hüquq və azadlıqlarına hörmət etməsini necə təmin edə bilərik? Demokratik proseslərə süni intellekt müdaxiləsini necə izləmək və qarşısını almaq olar? Süni intellektlə qərar qəbul edərkən qərəzlilik riskini necə azalda bilərik? Bunlar siyasətçilərin, tədqiqatçıların və ümumilikdə cəmiyyətin həll etməli olduğu suallardan yalnız bəziləridir. Amma süni intellekt mütəxəssisləri texnologiyanın gələcək miqyasını və nəticələrini belə başa düşə bilmirlər. Dəyişikliklərin sürətini və onun bəşəriyyətə geniş təsirini nəzərə alsaq, bu, narahatedici bir fakt hesab oluna bilər.

Trampın eksklüziv "Lamborghini" avtomobili hərraca çıxarıldı

ABŞ-da 1997-ci il istehsalı olan "Lamborghini Diabolo" Barrett-Jackson tərəfindən hərraca çıxarılıb. Hurriyyet.az Fokus.ua saytına istinadən xəbər verir ki, onun ilk sahibi ABŞ-ın keçmiş prezidenti Donald Tramp olub.

Donald Tramp limuzinlərə üstünlük verir, lakin 1997-ci ildə "Lamborghini Diabolo" almaq qərarına gəlib. Nəticədə damı açıla bilən VT Roadster versiyasını sifariş verib. Avtomobil xüsusi mavi rəngə malikdir (bu, "Lamborghini" palitrasında olmayıb), kuzovun üzərində isə "Donald Tramp 1997 Diabolo" yazısı olan xatirə lövhəsi var. "Lamborghini Diabolo" VT Roadster-in salonu qara və ağ dəri ilə işlənib. Donald Trampın avtomobilinin avadanlığına qanad, klimat-kontrol və Alp audiosistemi daxildir.

"Lamborghini Diabolo" VT Roadster superkarı 492 at gücü hasil edən 5,7 litrlik V12 mühərriki ilə təchiz edilib. 4,1 saniyəyə 100 km/saata sürət yığır və maksimal sürəti 325 km/saat təşkil edir.

Donald Tramp 2002-ci ilin yayına qədər "Lamborghini Diabolo"-ya sahib idi, sonra avtomobil iki dəfə əl dəyişirdi. Maşın yaxşı qorunub saxlanılıb və onun yürüşü 40 min km-dir.

Əyləncə səhifəsi

27 il komandirinin əmrini gözləyən əsgər

Bəli, belə bir əsgər olub. Bu, dünyanın ən intizamlı əsgəri titulu qazanan yaponiyalı Şoiçi Yokoidir. Belə ki, 1944-cü ilin iyulunda ABŞ və Yaponiya qoşunları arasında Quam adasında qanlı müharibə gedib. Çoxlu itki verməklə məğlub olan yapon ordusu adanı tərk etmək məcburiyyətində qalıb. Döyüş zamanı ordudan ayrı düşən sırayı əsgər Şoiçi Yokoidi burada qamışlıqda gizləndi. O, gizləndiyi mağaranı bambuk ağacı ilə örtüyü üçün Amerika əsgərləri onu tapa bilməyib. Beləliklə, 27 il çayın kənarında özünə düzəltdiyi sığınacaqda komandirin əmrini gözləməli olub.

İntizamlı əsgər Şoiçi Yokoi, nəhayət, 1972-ci ildə çayda balıq tutmağa gələn amerikalılarla üz-üzə gəlib. Yapon əsgəri qaçmağa başlayıb və qarşıdakı polis məntəqəsində onu tutublar. Əsir düşməmək üçün Amerika polisi tərəfində öldürməyi xahiş edib. Ondakı etibara, cəsarətə görə tezliklə Yokoini Yaponiyaya göndərir, doğma Vətən sədaqətli oğlunu qəhrəman kimi qarşılayır. O, bu zamanı həmvətənlərinə deyib ki, mən döyüşdə sağ qaldığımı görə utanıram.

Şoiçi Yokoi yapon xalqı üçün qəhrəmanlıq, şərəf, eləcə imperatora sədaqət rəmzinə çevrilib. 1972-ci ildə İmperatorun qəbulunda olanda Yakoi bildirib: "Mən sizə lazımcı xidmət edə bilmədiyim üçün dərin təəssüf hissi keçirirəm. Artıq dünya çox dəyişib. Amma mənim sizə xidmət etmək amalım heç bir vaxt dəyişməyəcək".

27 il komandirinin əmrini gözləyən əsgər həyatının qalan hissəsini rifah içərisində xoşbəxt keçirtməklə 82 yaşında, yeni 1997-ci ildə dünyasını dəyişib.

Zəfər ORUCOĞLU

Təsisçi:

Sərdar Cəlalovlu

Baş redaktor:

Vüqar Məmmədov

Tel: 070 333 22 85

012 496 98 93

E-mail: vuqar-mt@mail.ru

Dizayner:

Seymur Həsənov

"Hurriyyet" qəzetinin internet unvanı:

Hurriyyet.az

E-mail: hurriyyet@mail.ru

Tiraj: 2500

Redaksiyanın ünvanı:

AZ 1008, Bakı, akademik

Ələşrəf Əlizadə küçəsi, 31

Telefonlar: 496-10-72; 496-08-35

Lisenzianın qeydiyyat nömrəsi: V 165

Müəlliflərin mövqeyi ilə redaksiyanın

mövqeyi üst-üstə düşməyə bilər.

Əlyazmalar geri qaytarılmır.

Redaksiyanın kompüter mərkəzində

yığılıb səhifələnilir və "Futbol+ servis"

mətbəəsində çap edilib.

Bu işarə altında dərc olunan yazılar reklam xarakterlidir.

Qəzet 1991-ci ildən çıxır.

Babək Sadıqov - 70

Bu gün Azərbaycan Demokrat Partiyasının qocaman üzvlərindən olan, veteran demokrat və partiyanın Ali Məclisinin üzvü Babək Sadıqovun 70 illik yubileyidir. Bu münasibətlə ADP İdarə Heyəti Babək bəyi 70 illik yubileyi münasibətilə təbrik edir.

Təbrikdə deyilir: Hörmətli, Babək bəy!

Siz ADP-nin veteran üzvlərindən biri

olaraq partiya quruculuğunda, xüsusi xidmətləri ilə seçilən, siyasi fəaliyyəti ilə hər bir partiya üzvünə örnek olan əqidə dostumuzsunuz.

Siz, həyatınızın böyük bir kəsimini siyasi mübarizə yoluna sərf etməklə, ölkəmizin yenidən istiqlalına qovuşmasına, demokratik dəyərlərin oturmalarına, insan hüquq və azadlıqlarının qorunmasına, partiya Programında qarşıya məqsəd kimi qoyulan "Azad İnsan, Azad Millət, Azad Dünya uğrunda!" şüarlarının gerçəkləşməsinə həsr etmişsiniz.

ADP ailəsi Sizi gözəl insan, peşəkar həkim, mübariz əqidə yoldaşı kimi tanıyıb və Sizinlə çiyin-çiyinə ideallarımız uğrunda mübarizə aparmaqdan şərəf duyub.

Siz siyasi mübarizə olmaqla öz ətrafınızda dərin iz buraxan qayğıkeş dost, peşə fəaliyyəti ilə evlərə şəfa yayan sədaqətli həkim, övladlarınız üçün zəhmətkeş ata, dürüst, səbitqədəm insan kimi yaddaş guşəmizdə yer tutmusunuz.

Hörmətli, Babək bəy!

ADP İdarə Heyəti Sizi bir daha anadan olmağınızın 70 illik yubileyi münasibətilə bütün partiya üzvləri adından canı könüldən təbrik edir, Sizə Ulu Tanrıdan can sağlığı, rifah dolu uzun ömür, ailə xoşbəxtliyi və işlərinizdə uğurlar diləyir.

Husilər Qırmızı dənizi keçmək istəyənlərə şərt qoydu...

"Bizim İsrailə heç bir əlaqəmiz yoxdur" - deyən gəmilərə toxunmayacaqlar

Husilər gəmilərin Qırmızı dənizdən keçməsi ilə bağlı mövqelərini yenidən nəzərdən keçiriblər. Hurriyyet.az bu barədə "The Times of Israel"-ə istinadən xəbər verir. Məlumatla

əsasən, husilərin Ali Siyasi Şurasının üzvü Məhəmməd Əli əl-Husi X sosial şəbəkəsində bildirib ki, Yəmənin şimalında hakim olan "Ənsar Allah" hərəkatı (husilər) bu bölgədən keçən gəmilərə "sade və ucuz" həll yolu təklif edib. O, nəqliyyat şirkətlərinə və nazirliklərə müraciət edərək boğaza yaxınlaşan gəmilərin radioda "Bizim İsrailə heç bir əlaqəmiz yoxdur" ifadəsini yaymalı olduğunu bildirib. Bu halda husilər gəmiyə toxunmayacaqlar. Lakin gəmi belə bir siqnal verib, sonra İsrail limanına daxil olarsa, növbəti dəfə Qırmızı dənizə girəndə "qara siyahı"ya düşəcək və hücumla məruz qalacaq.

İranda "Xamneyinin müşaviri" edam edildi

O, "Mossad" agentinə məxfi məlumatlar ötürməkdə ittiham edilib

Özünü İranın ruhani lideri Əli Xamneyinin "müşaviri" kimi təqdim edən 24 yaşlı hüquq tələbəsi Möhsün Saravani İsrailin xeyrinə casusluq ittihamı ilə Zahedan həbsxanasında edam edilib. Hurriyyet.az xəbər verir ki, bu, bazar ertəsi, yanvarın 8-də məlum olub. İran Beynəlxalq Televiziyaşının verdiyi məlumata görə, Saravani məxfi məlumatları toplamaqda və onu İsrailin "Mossad" agentinə ötürməkdə ittiham olunur. İran İnsan Haqları saytının məlumatına görə, edam dekabrın 16-da həyata keçirilib və edam edilən şəxsin adı gizli saxlanılıb. Cəmi bir neçə həftə sonra hüquq müdafiəçiləri Saravaninin kimliyini müəyyən edə biliblər.

Saravani əvvəlcə "akademik dərəcə oğurluğu" ittihamı ilə İKK kəşfiyyatı tərəfindən saxlanılıb, lakin 45 günlük həbsdən sonra bəraət alıb və sərbəst buraxılıb. İkinci həbs 2023-cü ilin iyununda baş verib. Saravani məhkəmədə işgəncə altında kəşfiyyat fəaliyyətini etiraf etdiyini bildirib. Bundan əlavə, eyni zamanda, "iranlı nüvə aliminin ləğvini təşkil etməyə cəhd edən daha üç "Mossad" agentini həbs edilib".

Fransa casusları Bakıda həbs edildi
Onlardan birinin kimliyi bəlli oldu...

Azərbaycanda casusluq fəaliyyətinə görə həbs edilən şəxslərdən birinin kimliyi məlum olub. Onun adı Martin Ryandır. Hurriyyet.az xəbər verir ki, bu barədə erməni əsilli fransız jurnalist Leo Nikolyan X sosial platformasındakı (keçmiş Twitter) səhifəsində məlumat verib.

Nikolyan qeyd edir ki, Martin Rayan dekabrın 4-də Bakıda həbs edilib. "Merkorama" MMC-nin baş direktoru olan Martin Rayan casusluqda ittiham olunur. O, onu məxfi əməkdaşlığa cəlb edən, sonradan Bakıdan qovulmuş Fransanın 2 DGSE (Xarici Kəşfiyyat Baş İdarəsi) agentləri tərəfindən istifadə (manipulyasiya) edilib.

Dekabrın 4-də Fransa kəşfiyyatına casusluq etdiyinə görə saxlanılan Fransa vətəndaşı Martin Rayan hazırda Bakıda həbsdədir.

Qeyd edək ki, daha əvvəl qərb mətbuatında yayılmış məlumatlara əsasən, Azərbaycan Respublikası

Dövlət Təhlükəsizliyi Xidmətinin 2023-cü il dekabr ayının əvvəlində həyata keçirdiyi araşdırmalar və həbslər nəticəsində Ukrayna, Moldova, Gürcüstan, Azərbaycan, Şərqi Avropa, Yaxın Şərq və Mərkəzi Asiyanın bir sıra ölkələrində müxtəlif əməliyyatlara cəlb edilmiş Fransa xüsusi xidmət orqanlarının geniş agentura şəbəkəsi Azərbaycanda ifşa olunub.

Qısa müddət ərzində bir qismi həmin vaxt və ya əvvəllər Azərbaycanda xidmət etmiş, bəziləri müxtəlif ölkələrdə və nüfuzlu beynəlxalq təşkilatlarda məxfi fəaliyyətini davam etdirən onlarla Fransa xəfiyyəsi aşkarlanıb.

Azərbaycan tərəfi qeyd olunan həbslərlə bağlı hələ ki rəsmi açıqlama verməyib. Bu hadisədən sonra - 2023-cü il dekabrın 20-də Fransa prezidenti Emanuel Makron Fransa Xarici Təhlükəsizlik Baş Direktorluğunun (DGSE) rəhbəri Bernard Emieri vəzifəsindən azad edib.

Daxili Təhlükəsizlik Baş İdarəsinə rəhbərlik edən Nikolas Lerner xarici kəşfiyyatın yeni rəhbəri təyin edilib.

KƏNAN

Azərbaycan Nazirlər Kabineti buraxılır?

Azərbaycanda növbədənənar prezident seçkisindən sonra Nazirlər Kabinetinin istefa verəcəyi gözlənilir. Bu, Konstitusiyanın tələbidir.

Konstitusiyanın 116-cı maddəsinə əsasən, yeni seçilmiş Azərbaycan Prezidenti vəzifəsini tutduğu və səlahiyyətlərini icra etməyə başladığı gün Nazirlər Kabineti Azərbaycan Prezidentinə istefa verir.

Qeyd edək ki, daha sonra dövlət başçısı baş nazir vəzifəsinə namizəd irəli sürdüyü şəxs haqqında Milli Məclisə təklif verir. Konstitusiyanın 118-ci maddəsinə görə, baş nazir vəzifəsinə namizədlik haqqında təklifi Azərbaycan Prezidenti onun öz vəzifələrinin icrasına başladığı gündən bir ay və ya Nazirlər Kabinetinin istefa verdiyi gündən iki həftə müddətindən gec olmayaraq Milli Məclisinin müzakirəsinə təqdim edir.

Milli Məclis razılıq verdikdən sonra prezident yeni baş naziri təyin edir. Bundan sonra prezident Nazirlər Kabineti yeni tərkibdə formalaşdırılır. Bildirək ki, Milli Məclis baş nazir vəzifəsinə namizədlik haqqında qərarı həmin namizədiyin təqdim edildiyi gündən bir həftədən gec olmayaraq qəbul edir. Göstərilən qayda pozularsa və ya prezidentin təqdim etdiyi namizədlərin baş nazir vəzifəsinə təyin olunmasına üç dəfə razılıq verilməzsə, prezident hökumət başçısını Milli Məclisinin razılığı olmadan təyin edə bilər.

Xatırladaq ki, 2024-cü ilin fevralın 7-də Azərbaycanda növbədənənar prezident seçkisi keçiriləcək.

Rusiyada həbsdə olan məşhur reper də müharibəyə göndərilir?

"Vacio" təxəllüsü ilə tanınan rusiyalı reper Nikolay Vasiliev hərbi komissarlığa çağırış verəqəsi alıb. Hurriyyet.az Rusiya mətbuatına istinadən xəbər verir ki, ictimai xadim və İctimai Monitoring Komitəsinin üzvü Aleksey Lobarev musiqisini xüsusi təcridxanada ziyarət edib, onunla söhbət edib. Lobarevin dediyinə görə, Vasilyev təkamüllük kamerasında saxlanılır və hazırda yeni mahnı üzərində işləyir. "Mənə deyir ki, Aleksey Yuryeviç, mən LGBT-nin nümayəndəsi deyiləm və heç vaxt olmamışam. Nəzərinizə çatdırım ki, video-u mən yerləşdirməmişəm və mənə də biabırçı səs yazısı yoxdur", - deyə ictimai fəal bildirib. Vacionun sözlərinə görə, 15 gün həbs olunduqdan sonra o, hərbi komissarlığa aparılıb və ona yanvarın 9-na çağırış verəqəsi verilib. Musiqiçi onu da inandırır ki, guya peşəkar söhbət üçün polisə aparılıb, lakin Mutabordakı məclislə bağlı sorğu-sual edilib. Xatırladaq ki, dekabrın sonunda məhkəmə reper 15 sutka həbs edib və onu 200 min rubl cərimələyib. O, Rusiya Federasiyasının İnzibati Xətalər Məcəlləsinin 20.1 (xırda xuliqanlıq) və 6.21-ci (qeyri-ənənəvi cinsi münasibətlərin təbliği) maddələri ilə ittiham olunur. Bu, teleaparıcı Anastasiya İvleevanın vərilisində iştirak etdikdən sonra baş verib. Hansı ki, o, həmin vərilis zamanı yalnız bir corab geyinib və buna görə ittiham olunub.

HƏMAS İsrailə qarşı hücumlarda Şimali Koreya silahlarından istifadə edib

HƏMAS oktyabrın 7-də İsrailə hücumunda Şimali Koreya istehsalı olan silahlardan da istifadə edib.

Hurriyyet.az xəbər verir ki, bu barədə Cənubi Koreyanın kəşfiyyat rəsmiləri bazar ertəsi, yanvarın 8-də açıqlama veriblər.

Pxenyən rəsmiləri HƏMAS-ın onların istehsal etdiyi silahlardan istifadə etməsi ilə bağlı şayiələri dəfələrlə təkzib ediblər.

İsrail hesab edir ki, söhbət Şimali Koreyanın HƏMAS-a birbaşa silah satışından deyil, üçüncü tərəflər vasitəsilə çatdırılmasından gəlir.

Cənubi Koreyanın NIS kəşfiyyat xidməti HƏMAS-ın Şimali Koreya istehsalı olan F-7 qumbaraatanlarından istifadə etdiyinə dair ABŞ-ın xəbərlərini təsdiqləyən fotosəkkili yayıb. Fotoda Koreya yazıları olan etiket göstərilir. F-7 əslində Şimali Koreyada lisenziya əsasında istehsal edilən Sovet tankları əleyhinə qumbaraatanların (RPG-7) başqa adıdır.

NIS qeyd edib ki, "Şimali Koreyadan HƏMAS-a silah tədarükü haqqında məlumat toplayır".

Qeyd edək ki, Şimali Koreyadan gələn silahlardan istifadəsi təkcə İsraili narahat etmir. Bundan əvvəl Vaşinqtonda keçirdiyi brifinqdə Milli Təhlükəsizlik Şurasının sədri Con Kirbi bildirib ki, Rusiya KXDR-dən ballistik raketlər alıb və artıq iki dəfə Ukraynaya qarşı istifadə edib.

“2024-cü il Ermənistan üçün çox vacib, bir qədər təhlükəli məqamlarla dolu ola bilər. Ölkə 1980-ci illərin sonu, hətta 1920-ci illərin vəziyyəti ilə müqayisə oluna biləcək ən çətin seçimlərlə üzləşib...”.

Bunu artıq xeyli vaxtdır Qərbdəki anti-Azərbaycan dairələrinin və erməni diasporasının təsiri altında olan Karnegi Fondunun baş eksperti Tomas de Vaal “Azadlıq” radiosunun erməni xidmətinə müsahibəsində deyib.

Ermənilərdən çox ermənilik edən Tomas de Vaal 44 günlük müharibə zamanı Rusiyanın xristian təsübbəşliyindən çıxış etməsinin səbəbini də “tapıb”: “Rusiyanın bu regionda həmişə çoxlu maraqları olub. Ola bilsin ki, o, hər zaman Ermənistanla daha güclü əlaqələrə malik olub, amma Azərbaycanla münasibətdən heç vaxt əl çəkməyib. Qarabağ münaqişəsinin yaxın tarixinə nəzər salsaq görürük ki, məsələn, 1990-1991-ci illərdə Moskvanın Bakıya daha yaxın olduğu məqamlar olub (? - red.). Rusiya üçün onun maraqları prioritetdir və ermənilərin xristian olması, orada ənənəvi tarixi əlaqələrin olması o qədər də önəmli deyil”.

Azərbaycan torpaqlarının məhz Rusiyanın köməyi ilə işğal edildiyini “unudan” Tomas de Vaal Bakının regionda vəziyyətin dəyişməsindən məhərrətə istifadə etdiyini dolayısıyla etiraf edib: “Məncə, hələdici məqam Rusiyanın 2022-ci ilin fevralında Ukraynaya təcavüzü oldu. Bundan sonra Rusiyanın prioritetləri dəyişdi və hər şey Ukrayna ilə, Qərblə müharibə ətrafında getməyə başladı. Qafqaz ikinci plana keçib...Düşünürəm ki, Rusiya rəsmilərinin müharibə başlayandan bəri dediklərini oxusanız, bu, bütün Rusiya iqtisadiyyatını Qərbdən Cənuba və Şər-qə yönləndirməli olduqlarını görürsünüz. “Cənub” dedikdə isə Gürcüstan nəzərdə tutulur, amma bu, həm də Azərbaycan, xüsusən də demir yolu deməkdir. Azərbaycan Rusiya üçün əsasən Cənuba, İrana, Yaxın Şər-qə gedən yoldur. Və belə olan halda Ermənistanın əhəmiyyəti azalır”.

Qərbdə də olsa, ermənipərəst ekspert Azərbaycanın 19 sentyabrda keçirdiyi antiterror əməliyyatı ilə Qarabağda suverenliyini bərpa etməsini də az qala Rusiyanın “günahı” kimi izah etməyə çalışıb: “Rusiya çox zəifdir, Azərbaycan bundan istifadə edib. Amma, şübhəsiz ki, mən hesab edirəm ki, Rusiya hadisələri qabaqcadan görə bilirdi. Onların öz məlumatları, öz mənbələri var idi və bunun qarşısını almaq üçün heç nə etmədilər. Beləliklə, mən bunu bir növ, Moskvanın düşünülmüş qərarı kimi görürəm”.

Erməni diasporasına xidmət edən ekspert Qarabağda məskunlaşdırılmış ermənilərin ərazilərini zi könnüllü olaraq tərk etməsi za-

Ermənilər Bakıya qayıtmaq arzusunda...

Özünü “tərəfsiz ekspert” kimi təqdim edən Tomas de Vaal ermənilərin Qarabağa, hətta Bakıya və Sumqayıta qayıtması üçün beynəlxalq təminatın lazım olduğuna dair sərsəm fikirlərlə çıxış edib

manı hər hansı zorakılığın olmasını etiraf etsə də, bunu Rusiyanın xidməti kimi təqdim edib. Sanki ruslar ərazidə olmasaydı, Azərbaycan ordusu dinc ermənilərə qarşı zorakılığa yol verəcəkdə fikrini formalaşdırmağa çalışıb.

“Hesab edirəm ki, rusların yeganə müsbət cəhəti ermənilərin Qarabağ ərazisini tərk etməsinin sülh yolu ilə baş verməsinə (? - red.) şərait yaratmasıdır. Təbii ki, yolda ölənlər var, amma Azərbaycan tərəfdən zorakılıq olmayıb. Ruslar ermənilərin Qarabağdan dinc şəkildə kütləvi şəkildə çıxarılmasına töhfə veriblər” - deyərək, bildiren Tomas de Vaal bununla hiyləgərçəsinə ermənilərin “beynəlxalq təminat olmadan Azərbaycan ərazilərində yaşaya bilməyəcəyi” düşüncəsinə xidmət edib.

Bunu o, Qarabağı tərk edən ermənilərin ərazilərimizə yenidən qayıtmaq istəmədiyinə dair fikirlərində də təkrarlayıb. Ermənilərin Qarabağa, hətta Bakıya və Sumqayıta qayıtması üçün beynəlxalq təminatın lazım olduğuna dair sərsəm fikirlərlə çıxış edib.

Təəccüblü deyil ki, 1988-1990-cı illərdə köçkün düşənlər deyərək ermənipərəst ekspert Qərbi Azərbaycandan, İrəvandan zorakılıqla köçürülən soydaşlarımızı, ümumiyyətlə, yada salmayıb. Sanki azərbaycanlıların Qarabağ ərazisindəki bir neçə rayondan qovulduğu fikrini formalaşdırmağa çalışıb.

Tomas de Vaal özünü “tərəfsiz

ekspert” kimi göstərmək üçün Azərbaycanın çoxlu sayda şəhərlərinin, kəndlərinin xarabalığa çevrildiyini etiraf etsə də, erməni vəhşiliyi, minlərlə soydaşımızın qətlə yetirilməsi, soyqırırma məruz qoyulması ilə bağlı bir cümlə belə işlətməyib.

Hətta bu zaman belə ermənilərin “faciəsindən” kədərləndiyini bildirib: “Azərbaycanın çoxlu sayda şəhərləri, kəndləri xarabalığa çevrilib. Mən Ağdamı gördüm, oradan da əhali qovulub. Bu, təəssüf ki, Ermənistan siyasətçilə-

Hətta bu zaman belə ermənilərin “faciəsindən” kədərləndiyini bildirib: “Azərbaycanın çoxlu sayda şəhərləri, kəndləri xarabalığa çevrilib. Mən Ağdamı gördüm, oradan da əhali qovulub. Bu, təəssüf ki, Ermənistan siyasətçilərinin bir çox yanlış hərəkətlərinin, gördüyümüz maksimalizmin bədəlidir. Təəssüf ki, maksimalizm qalib gəldi və dinc kompromis qalib gələ bilmədi...”

rinin bir çox yanlış hərəkətlərinin, gördüyümüz maksimalizmin bədəlidir. Təəssüf ki, maksimalizm qalib gəldi və dinc kompromis qalib gələ bilmədi... Biz bu yaxınlarda İlham Əliyevi Xankəndi meydanında hərbi geyimdə gördük. Amma 2019-cu ildə həmin meydanda yaddaşım məni aldatmırsa, Paşinyan çıxış etmişdi ki, “Qarabağ Ermənistanıdır.” Hesab edirəm ki, bu, Azərbaycanın diplomatiyadan, kompromislərdən əl çəkərək müharibəyə doğru getdiyi an idi.

Erməni siyasətçilərinin vəzifəsi azərbaycanlılara öz ərazilərini qaytaracaqlarına ümid vermək idi. Bu ümid, məncə, “Qarabağ Ermənistanıdır” söhbətilə bitdi. Deməli, bu illərdə erməni siyasi xadimləri mütləq müharibəyə səbəb olan səhvlərə yol veriblər. Müharibənin isə ermənilər üçün faciəli sonu oldu...”.

Tomas de Vaal Paşinyan hakimiyyətinin “qərbönnümlü siyasətini” məhd etməyə çalışsa da, Ermənistanın hələ də böyük ölçüdə Moskvanın nəzarətində olduğunu

da etiraf edib: “Moskva Ermənistanın təhlükəsizliyinin əsas təminatçısı olmaqda davam edir. Hərbi ittifaq var, Moskvanın Ermənistan qarşısında üzərinə götürdüyü öhdəliklər var... Moskvadan hərbi və iqtisadi asılılıq xüsusilə Robert Köçəryanın dövründə oldu - bütün iqtisadi aktivlər Rusiyanın nəzarətinə keçdi, Gümrü hərbi bazası genişləndirildi və s. Beləliklə, bu, realıq idi və asılılıq hazırda davam edir. Rəqəmlərə baxın. Ermənistanın istifadə etdiyi təbii qazın 80 faizindən çoxu hələ də Rusiyadan alınır, buğdanın 90 faizi Rusiyadan gəlir. Aydın ki, Rusiya ilə ticarət mühüm əhəmiyyət kəsb etməkdə davam edir və ticarət Gürcüstan ərazisindən həyata keçirilir. Rusiya Lars keçid məntəqəsini bağlayanda bu, Ermənista-

nın iqtisadiyyatına təsir edir. Bütün təsir rıçaqları hələ də mövcuddur, lakin şübhəsiz ki, indi ondan uzaqlaşmaq üçün səylər göstərilir...”

Azərbaycan və Ermənistan arasında hazırda müzakirə olunan sülh layihəsi barədə danışan Tomas de Vaal yenə İrəvanın mövqeyindən çıxış edib. Sülh sazişi üçün İrəvanın Qərbin beynəlxalq təminatını istədiyini, Bakının isə bunun əleyhinə olduğunu iddia edib.

Beləliklə, Qərbin anti-Azərbaycan dairələrinin və erməni diasporunun fikirlərinin ifadəçisi olan Tomas de Vaal onların nə istədiyini açıq şəkildə ortaya qoyub. Sülh sazişinə nəzarət adı altında beynəlxalq təminatla erməniləri neinki Qarabağa, hətta Sumqayıta və Bakıya belə qaytarmağı arzulayırlar.

Nahaq deməyiblər ki, “su yatar, düşməni yatmaz”...

Rasim ƏLİYEV

Eldəniz QULİYEV

Bir damla su olaq

Azərbaycanı qorumaq, onun ruhunu, varlığını himn etmək, ən başlıcası, ONU sevmək çətindi, çox çətindi...

Bir yandan üstümüzə yağış kimi yağan yalan və riyakarlıq, bir yandan üzəndən qonşuların bitib tükənməyən zəhərli nəfəsi, bir yandan da məmləkəti didib-parçalayan təpəgöz məmur sürüsünün tükənməyən nəfəsi...

SÖZdən savayı özge bir müdafiəsi olmayanlar üçün bu vəziyyəti görüb də dözmək ağırdır...

Sizi bilmirəm, amma mən özümçün müəyyən etdim ki, bu gün nə ziyalıların, nə qurama vətənpərvərlərin, nə də boğazdan yuxarı "vətən", "azadlıq", "demokratiya" hayqıran psevdo-siyasətçilərin bir qram da xüsusi çəkisi yoxdu...

Məncə, bu yerdə, hamıya "çeki atan" qapançı haqqında kiçik bir rəvayət yerinə düşər...

Biri varyıdı, biri yoxuydu, məmləkətdə acgöz, kinli və əliəyri bir qapançı varyıdı... Həmişə hamıya kəf gələr və ömründə bir-cə dəfə də olsun tərəzisini halal işlətməzdi.

Günlərin bir günü qapançı öz-özünə dedi ki: "... hər şeyi çəkirməm, noolasıdı, qoy bir dəfə də özümü çəkim..."

Və çəkdi... Çəkdi və gördü ki, çəkisi yoxdu... Tamam yoxdu! Oturub bir müddət key-key içini ovub çıxartdığı tərəzi daşlarına baxdı, baxdı... Sonra arvadını, oğlunu çağırırdı, özülə bərabər qapana çıxarıb dübarə çəkdi. Amma yenə də tərəzinin əqrəbi sıfırda ilişib qaldı... Daha sonra, yan-yörəsində quyruq bulayan bir sürü dost-tanışını da yanına alıb çəkdi. Eyni nəticə!.. Bədbəxt qapançı həmişə anladı ki, sən demə, onların heç bir misqal, bir çimdik də çəkisi, ağırlığı, vəzini yox imiş!..

Nağıl burada tamamilə yetdi... və göydən alma yerinə üç dənə qara daş... yox, yox, - düşməse yaxşıdı...

Bəli, əziz oxucu, bu gün həqiqətən elə bil hamımızı kosmosa daşıyıblar və elə bil külli-əhali "optovoy" şəkildə çəkisizlik şəraitində yaşayır - ayaqları yerdən, əlləri göydən, ümidləri isə hər yerdən və hər şeydən üzülüb...

Lütfən məni pessimizmə qınamayın, amma, vallah, xalqımı indiyəcən bu qədər boynubükük, yiyəsiz, yetim hiss etməmişdim...

Yalan və riyakarlıqla zəhərlənmiş, haqsızlıq və dərəbəylik hökm sürən vətənimin bu vəziyyəti məni sıxır, kövrəldir...

Bu gün özümü, özümle birgə elə hamını mis kumi qızarmış qaynar tavaya atılmış bir damcı soyuq suya bənzədirəm. Dəhşətli istidən atılıb-düşür, qovrulur-qıvrılır, cızdağımız çıxır... Amma tavanın heç vecinə də deyil!..

Bu qaynar tavanı soyutmağın, ram etməyin çarəsi varmı, əcab?

Əlbəttə var! Və bu "çarə", əslində çox sadədir: o soyuq damcıların sayını çoxaltmaq, lap çoxaltmaq!

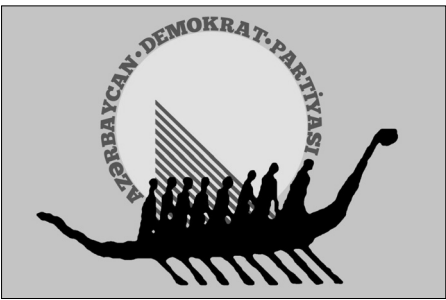
Dünən ADP İdarə Heyətinin növbəti toplantısı keçirilib. Partiyanın mətbuat xidmətindən "Hürriyyət"ə verilən məlumata əsasən, toplantı iştirakçıları ilk növbədə ABŞ Dövlət Departamentinin dini azadlıqların məhdudlaşdırılmasına dair illik hesabatının Azərbaycana aid bölməsinə də ölkəmizin adının "qara siyahı"ya salınmasından təəssüfləndiyini bildirib və bu cür qərəzli yanaşmaların ölkələrimiz arasında sağlam əməkdaşlığa xidmət etmədiyini diqqətə çatdırıb.

Toplantıda qeyd edilib ki, multikultural dəyərlərin, tolerantlığın münbit məkanı

ADP ABŞ Dövlət Departamentinə etiraz etdi

"Bu hesabatın arxasında adıçəkilən ölkədə böyük maliyyə rıçaqlarına malik olan erməni lobbisi durur"

sayılan, bütün dini konfessiyaların tam təhlükəsiz, qarşılıqlı hörmət əsasında fəaliyyət göstərdiyi ölkəmiz haqda bu cür qərəzli, erməni lobbisinin diqtəsi ilə hazırlanan qərarların çıxarılması sağlam niyyətdən irəli gəlmir. İdarə Heyəti ABŞ Dövlət Departamentinin bu hesabatının arxasında adıçəkilən ölkədə böyük maliyyə rıçaqlarına malik erməni lobbisinin durduğunu, dünyanın işğalçısı, bu günün məğlubi olan Ermənistanın yenidən dirçəldilməsi üçün atılan addım olduğunu bildirməklə, bu cür qərarların ölkəmizdəki ruspərəst qüvvələrin oyanışına, qərb yönümlü kesimin zəifləməsinə xidmət edəcəyini diqqətə çatdırıb.

İdarə Heyəti Ermənistan XİN-nin səhədlərimizdə yerləşən qonşuların "güzgü prinsipi" əsasında geri çəkilməsi ilə bağlı səsləndirdiyi bəyanata münasibət bildirib və bu cür bəyanatların sülh sazişinin uzadılması, dolayı yolla sülhdən yayınma kimi dəyərləndirib və iki ölkə arasında sülh sazişinin bağlanması üçün ön şərtlərin qoyulmadan, üçüncü ölkənin iştirakı olmadan mümkün olacağını diqqətə çatdırıb və sülh əldə edildikdən sonra

digər detalların müzakirəsinin aparılmasını məqbul hesab edib.

İdarə Heyəti ölkə prezidentinin Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin qurucu atalarından sayılan M.Ə.Rəsulzadənin anadan olmasının 140 illiyi ilə bağlı sərəncamını təqdir edib və bu addımı dövlətçilik ənənələrinin qorunması, ilk demokratik, dünyəvi respublikanın varisiyyətinin ləyaqətlə davam etdirilməsi, xalqımıza istiqlal nemətini dadırdıran tarixi şəxsiyyətlərin rolunun lazımcına dəyərləndirilməsi baxımından vacib bir sərəncam olduğunu diqqətə çatdırıb. Eyni zamanda bu cür qərarların yalnız protokol xatirinə deyil, real məzmun kəsb etməsi üçün effektiv, yadda qalan addımlar atılmasını, M.Ə.Rəsulzadə irsinin öyrənilməsi, gənc nəsllə çatdırılması, Cümhuriyyət qurucuları haqda yeni əsərlər yazılması, ağır şərtlər daxilində yoxdan yaradılan respublikanın keçdiyi yola işiq

salan filimlər çəkilməsi, onların xatirəsinin əbədləşdirilməsi üçün heykəllər ucaldılması, adlarına küçələr, prospektlər salınması, orta məktəb dərslərinə onların dolğun fəaliyyətini əks etdirən materiallar salınması istiqamətində vacib işlər görülməsinin zəruriliyini bildirib.

İdarə Heyəti hüquq mühafizə orqanlarındakı süründürməçiliyə, rüşvət hallarının kök salmasına etiraz olaraq vəkil Zaur Məmmədovun Vəkillər Kollegiyasının binası qarşısında özünü yandıraraq öldürməsi faktından ciddi narahat olduğunu bildirib və bu faktın arxasında hüquq mühafizə orqanlarının yarıtmaz fəaliyyətinin, vəkiliyyət institutunun iflasa uğraması faktının durduğunu qeyd edib və hakimiyyəti adı çəkilən sahələr üzrə ciddi, təxirəsalınmaz islahatlar keçirməyə, günahkar şəxsləri cəzalandırmağa çağırıb.

KƏNAN

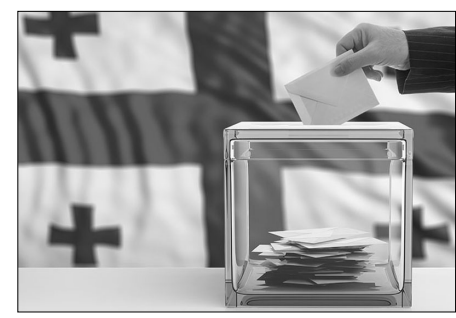
Gürcüstan müxalifəti Konstitusiyaya dəyişikliyi tələb edir

Ölkədə prezidentin vətəndaşlar tərəfindən seçilməsi təklif olundu

Gürcüstanın keçmiş baş naziri Giorgi Qaxariyanın partiyası "Gürcü Arzusu"nun fəxri sədri Bidzina İvanişvili və parlament çoxluğunu qarşıdan gələn yaz sessiyasında prezident seçkilərinin keçirilməsi qaydasını qaytarmaq üçün konstitusiyaya dəyişikliyi üzərində işə başlamağa çağırır.

Hurriyyet.az xəbər verir ki, bu barədə "Exo of Caucasus" məlumat yayıb.

Müxalifətin partiyasının deputatı Beka Lilaşvili bildirib ki, Gürcüstan dövlətinin başçısı parlamentdəki çoxluğun nümayəndələri deyil, vətəndaşlar tərəfindən seçilməlidir. Müxalif siyasətçi izah edir ki, hətta ümumi seçki hüququndan imtina edən bir çox Avropa ölkələri də sonda əvvəlki sistemə qayıdıb. Gürcüstanda sonuncu birbaşa prezident seçkiləri 2018-ci ilin oktyabrında keçirilib. 2024-cü ildə növbəti prezident 300 nümayəndədən ibarət seçki kollegiyası tərəfindən seçiləcək.

Denazifikasiya (nasizmdən təmizlənmə) İkinci Dünya Müharibəsindən sonrakı alman və Avstriya cəmiyyətini, mədəniyyətini, mətbuatını, iqtisadiyyatını, təhsilini, hüquq və siyasətini nasist ideologiyasının təsirindən təmizləməyə yönəlmiş tədbirlər kompleksi idi. Müasir alman ictimai fikrinin əsas simalarından olan professor Jan Filip Reemtsmanın (Jan Philipp Fűrchtegott Reemtsma) qeyd etdiyi kimi Nürnbərg Hərbi Tribunalının məhkəmə prosesinin önəmi ondan ibarət idi ki, bu proses siyasi motivin cinayətə bəraət qazandırmayacağı əənəsini yaratdı. Çünki, mühakimə olunanların əksəriyyəti məsuliyyəti Hitlerin və onun qurduğu rejimin üzərinə atmağa çalışır, peşman olduqlarını bildirirdilər. Ancaq bu bəhanə və peşmanlıq Hitlerin sevimli memarı Albert Speeri 20 il müddətinə azadlıqdan məhrum edilməsinin qarşısını almadı.

**Xəqani Cəfərlı,
Politoloq**

Nasist cinayətkarlarının müharibədən sonrakı məhkəmələri mühüm presedentlər yaratmaqla yanaşı belə cinayətlərlə bağlı beynəlxalq hüququn da yaranmasına səbəb olaraq təcavüz, hərbi və insanlığa qarşı cinayətlər beynəlxalq hüququn pozulması kimi tanıdı.

Hitler Almaniyasının denazifikasiyasının təməli ABŞ, Böyük Britaniya və Sovet İttifaqı tərəfindən 30 oktyabr 1943-ü ildə imzalanmış Moskva Bəyannaməsi ilə qoyulub. Moskva Bəyannaməsi müharibə başa çatdıqdan sonra alman qoşunlarının tam tərkisilahl edilməsini, nasist rejiminin rəhbərlərinin beynəlxalq hərbi məhkəmədə mühakimə olunmalarını, Almaniya silahlı qüvvələrinin bütün zabıt və əsgərlərinin, o cümlədən işğal olunmuş ölkələrdə vəhşiliklərdə günahkar olan nasist partiyasının üzvlərinin yerlərdə mühakimə olunmasını nəzərdə tuturdu. Bəyannamənin icrası olaraq nasistlərin cinayətləri ilə bağlı yerli məhkəmələr tərəfindən 3.7 milyon cinayət işinə baxmış, 900 min nəfər haqqında

Rusiyanın denazifikasiyası, yoxsa de-imperializasiyası...

Bütün imperiyalar dağıldığı kimi Rusiya imperiyası da dağılacaq

hökmlər çıxarılmışdır. Mühakimə olunanlar arasında hərbiçilər, NSDAP-in (Nationalsozialistische Deutsche Arbeiterpartei) fəal üzvləri, sənayeçilər, həkimlər və vəkillər də vardı. NSDAP-nin mühakimə olunan üzvlərinin sayı 25 mindən artıq idi.

Rusiyanın denazifikasiyasını zərurətə çevirən Rusiyanın faşist (raşist) dövləti olmasıdır. Ancaq Rusiyanın denazifikasiyası bu ölkənin demokratik dövlətə çevrilməsi üçün yetərli deyil. Qərbdə bəziləri hesab edir ki, məhz denazifikasiya Rusiyanın demokratik inkişaf yoluna yönəldə bilər. Hərbi cinayətkarların beynəlxalq tribunallarda mühakimə olunması deazifikasiyanın başlanğıcı ola bilər, ancaq rus təhlükəsini tamamilə aradan qaldırmayacaq.

Rusiya təhlükəsinin Putindən gəldiyini düşünmək sadəlövlük olardı. Rusiya təhlükəsinin mənbəyi rus nasizmidir. Rus nasizminin islah oluna biləcəyini düşünmək isə fəlakətli səhv olar. Rus nasizmi son bir neçə əsr, əsasən son 400 il ərzində formalaşmış. Bu müddətdə ruslar ukaraynalılar, Ahıska türklərinə, tatar, çeçen, inqış, çerkez və digər xalqlara qarşı bir neçə dəfə soyqırımı həyata keçiriblər. Bir çox araşdırmaçılara görə, yalnız sovet dönəmində on bir xalqa qarşı soyqırımı həyata keçirilib. Rus nasizminin "qida"sı isə bu soyqırımlarında məhv edilən on milyonlarla insanın canı və qanıdır. Son 30 ildə çeçen xalqına qarşı törədilən iki soyqırımın, Ukraynadakı qətlamların səbəbi rus nasizminin yaşaması üçün yüzminlərlə insanın qanına ehtiyac duymasıdır.

Buna görə rus nasizminin islah olunacağı ilə bağlı illüziya pislənilməlidir. Rusiyanın müxalif siyasətçilərinin Rusiyanı indiki sərhədləri daxilində saxlamaq istək və cəhdləri rus nasizmini qoruyub saxlamağa xidmət edir. Rusiyanın bütövlüyünün qorunub saxlanması daha böyük fəlakətlərin yolunu açmaq demək olar.

Ukraynanın dinc şəhərlərini dağıdıcı raketlərlə məhv etməsini şərh edən Rusiya prezidentinin sözcüsü Dmitri Peskov demişdir ki, əgər Ukrayna "Rusiyanın qanuni maraqları"nı tanısa, Ukrayna xalqının əzabına son qoyacaqlar. Rusiyanın Şərqi Avropa, Cənubi Qafqaz və Mərkəzi Asiyadakı "qanuni maraqları" bu coğrafiyadakı ölkələr və xalqların Moskvanın əsarəti altında olmasından ibarətdir.

Yeri gəlmişkən qeyd edim ki, Rusiya prezidentinin köməkçisi və sözcüsü olan Peskovun yuxarıda qeyd etdiyim fikiri 1940-cı il iyulun 17-də Reyxstaqda çıxışı zamanı Hitlerin Böyük Britaniyaya zəmanlanmış bədnam fikrinin rus variantıdır. Britaniyanın dinc şəhərlərinin bombardıman edilməsindən danışan Hitler demişdir ki, əgər London Almaniyanın qanuni maraqlarını tanısa, Britaniya əhalisinin iztirablarına son vermək üçün hərbi əməliyyatları dayandıra bilər. Bu nümunə faşizmlə raşizmin eyni mahiyyətə malik olduğunu, eyni fəlakətli hərəkət etdiyini göstərir. Bu məqam onu göstərir ki, denazifikasiya və ya demokratikləşmə rus nasizminə qalib gəlmək üçün yetərli olmayacaq.

Raşizmə son qoymaq üçün ABŞ-ın Avropadakı qüvvələrinin keçmiş komandanı, general Ben

Hodgesin (Frederick Benjamin "Ben" Hodges III) dediyi kimi hədəf Rusiyanın "de-imperializasiyası" olmalıdır. Çünki, raşizmin mövcudluğu irrasional dərəcədə böyük əraziyə sahib dövlətin olmasıdır. Raşizm qlobal hərbi təhlükənin və demokratiyaya qarşı mübarizənin lokomotivi olduğu kimi, qlobal korrupsiyanın da təşkilatlandırıcısıdır. Bütün bunlar isə onu deməyə əsas verir ki, Rusiyanın "de-imperializasiyası" qlobal hərbi təhlükənin aradan qalxmasına səbəb olacağı kimi, demokratikləşmə və korrupsiya ilə mübarizdə də qalıcı nəliyyətlərin yolunu açacaq. Rusiyanın süqutu tamamilə sivil dünyanın maraqlarına uyğundur.

Rusiya vahid dövlət kimi mövcudluğunu saxladığı müddətdə Avropada olduğu kimi bütün dünyada kollektiv təhlükəsizliyin və uzunmüddətli sülhün yeni nizamı mümkün deyil.

Birinci Dünya Müharibəsindən sonra müasir beynəlxalq hüquqda formalaşan xalqların öz müqəddəratını təyin etmə prinsipi XX əsrin ikinci yarısında BMT Nizamnaməsində, 1975-ci il ATƏM-in Yekun Aktında öz əksini tapıb. Rusiyada 2021-ci il əhalinin siyahıyaalınmasının nəticələrinə görə, 147.2 milyon nəfərdən yalnız 105.6 milyon milliyətinin rus olduğunu, 25 milyon başqa millətlərə aid olduğunu göstərmiş, 16.6 milyon nəfər isə milli mənsubiyyətlərini qeyd etməmişlər. Milli mənsubiyyətini göstərməyənlərin qeyri-rus olma ehtimalı, onların rus olma ehtimalından artıqdır. Çünki, bir dövlətdə bir şəxs dövlətin yaradıcısı olan tıll xalqa aid deyilsə və başqa mil-

lətə mənsubluğun onun üçün cəmiyyətdə hansısa problemlər yaradacağını düşünürsə, hökmən milli mənsubiyyətini gizlədəcəkdir. Bu isə onu deməyə əsas verir ki, Rusiyada yaşayan 40 milyondan artıq insan özünü rus xalqına aid hesab etmir.

Rusiyanın "de-imperializasiyası" (müstəmləkəsizləşdirilməsi) qeyri-rus xalqların öz müqəddəratını təyin etmə hüququnun tanınmasından başlamalıdır. Dünyanın aparıcı ölkələri və təkilatları rus müstəmləkəsində yaşayan xalqların öz müqəddəratını təyin etmə hüququnun tanınmalıdır. Bu zaman Post-Rusiya Azad Xalqlarının Forumunun qərarları əsas götürülə bilər. Birinci konfransı 8-9 may 2022-ci ildə Varşavada (Polşa), ikinci konfransı 22-24 iyul 2022-ci ildə Praqada (Çexiya), üçüncü konfransı 23-25 sentyabr 2022-ci ildə Qdanskda (Polşa),

dördüncü konfransı 7-11 dekabr 2022-ci ildə Helsingborgda (İsveç), beşinci konfransı 31 yanvar 2023-cü ildə Brüsselə (Belçika) Avropa Parlamentinin binasında, altıncı konfransı 25-28 aprel 2023-cü ildə ABŞ-ın üç əsas siyasi mərkəzində, Vaşinqton, Nyu-York və Filadelfiyada, yeddinci konfransı 7 avqust 2023-cü ildə Tokioda (Yaponiya) keçirilmiş Post-Rusiya Azad Xalqlarının Forumunda təmsil olunan milli hərəkatlar Rusiyanın 41 dövlətə bölünməsinə çalışırlar. ABŞ Konqresi, Avropa Parlamenti, Avropa Şurası Parlament Assambleyası və NATO Parlament Assambleyası, eləcə də Böyük Britaniya, Yaponiya, Avstriyanın parlamentləri Post-Rusiya Azad Xalqlarının Forumunda təmsil olunan 41 milli hərəkatın təmsilçisi olduqları xalq və millətlərin öz müqəddəratını təyin etmə hüququnun tanınmalıdır.

Bundan başqa ABŞ Konqresi və Avropa Parlamenti Ukrayna Ali Radası kimi "İçkeriya Çeçenistan Respublikasının" suverenliyini tanımalı, İçkeriyanın BMT Nizamnaməsinə zidd olaraq silahlı təcavüz nəticəsində Rusiya tərəfindən müvəqqəti işğal olunmuş ərazi kimi tanımalıdır.

Rusiyanın "de-imperializasiyası" (müstəmləkəsizləşdirilməsi) çərçivəsində üçüncü addım Rusiyanın işğal altında olan torpaqlarla bağlı onların gerçək sahibləri olan dövlət və xalqların bu torpaqlarla bağlı iddialarının tanınmasından ibarət olmalıdır. Məsələn, Yaponiyanın Şimal torpaqları (Kurill adaları) üzərində, Finlandiyanın Kareliya üzərində haqqı ilə yanaşı Azərbaycanın Rusiya işğal altında olan Şimal torpaqları (Dərbənd) üzərində suverenlik haqqı tanınmalıdır.

Tarixin məntiqi sarsılmazdır. Tarixin məntiqi deyir ki, bütün imperiyalar dağıldığı kimi Rusiya imperiyası da dağılacaq.

Çar hökuməti bəzi missioner qrupların ölkə daxilində çox da əl-qol atmalarına imkan vermirdi. İri imperiya şəhərlərində sina-qoqların, katolik, lüteran kilsələrinin tikilməsinə icazə verilmişdi. Müsəlman əhalinin çox olduğu bölgələrdə məscidlərin inşasına da mane olan yox idi.

Planetin altıdan bir hissəsini tutmuş nəhəng imperiyada onlarla sekta da fəaliyyət göstərirdi. Bunların içində ipə-sapa yatmayan əxlaqsızlığı təbliğ edənlər də, rəhmə, insafa baxmayan, ən amansız ayınları həyat norması sayanlar da vardı.

Orta Asiyanın neçə-neçə mahalında islama qədərki atəş-pərəstlik dövrünün reliktləri, yəni orqaistik mərasimlər qalmışdı. Bu barədə neçə-neçə tədqiqat əsəri yazılıb, bəli, indi utanc verən əhvalatlardan çox da danışmaq istəmirlər. İslam dininin neçə əsr ərzində hökmfərma olduğu yerlərdə adi insanların əxlaqsızlıq hesab etdiyi orqaistik mərasimlərin keçirilməsinə qeyrətli din xadimləri nifrət edir, onun kökünün kəsilməsi üçün əllərindən gələni edirdilər. Amma bu çox vaxt alınmırdı. Sovet hakimiyyəti dövründə millətin dininə, imanına qarşı hücum başlayan kommunist ideoloqlar bundan yaxşı istifadə etdilər, atəş-pərəstlik dövrünün ən murdar ənənə və mərasimlərini islamın ayağına yazdılar. Tapşırıq əsasında manqurt qələm sahibləri neçə-neçə uydurma zir-zibili ortaya qoydular və şüuru zəhərlənmiş gənc nəsil də dədə-babalarının dini, imanı barədə yazılan iftiralara, psevdotarixi filmlərə inandı. Çar hakimiyyəti dövründə pravoslav kilsəsi, onun təbliğatçıları o qədər də qol-qanad açmamışdılar. Xalqımızın fəqərəsi də ortabab təbəqəsi də, imanında sabitqədəm idi. General paqonları xatirinə dinini satanların sayı az idi. Onları biz yaxşı tanıyırdıq. Bəli, indi çoxuna qəribə də gəlsə mülki işlər üzrə general rütbəsinə bərabər dərəcə almaq çətin deyildi. Məsələn Hacı Zeynalabdin Tağıyevə verilmiş "Həqiqi məxfi dövlət müşaviri" adı general leytenantla bərabər tutulurdu. Amma hərbi sahədə general poqonlarını almaq istəyən mütələq pravoslav dinini qəbul etməli idi.

...Əlqərəz, mətləbdən yayınmıyacaq. Azərbaycanda millətin dininə, imanına, adət-ənənələrinə ən ağır zərbələri nə çar hökuməti, nə xaçpərəst missionerlər, nə də ayrı-ayrı məmurlar vurdu. Ən müdhiş zərbə bizim maarifçi demokrat ruhlu saydığımız insanlardan gəldi. Bunların əksəriyyəti xaçpərəst dünyası mədəniyyətinin zahiri təmtərağına məftun olmuş, öz doğma ocaqlarına dönüb baxmaq istəmirdi.

Oktyabr çevrilişindən əvvəl imperiyanın məktəblərində təh-

Əsl milli xəyanət keçmişini unutdurmaqdır

Firuz HAŞIMOV

sil alan bütün müsəlman gənclərə təlqin edilən fikirlər, qaydalar bunlar idi: - Birdəlik bilməlisiniz ki, dininizlə, adət-ənənələrinizlə qüdrətli sivilizasiya ilə müqayisədə siz heç nəsiniz; Rusiya bu torpaqlara sahib çıxmısaydı, siz elə bir-birinizi qıra-qıra daş əsrində qalacaqdınız; Birdəlik qanın və başa düşün ki, biz ruslardan başqa Azərbaycana girmiş bütün qövmlər, xalqlar istilakı, quldur və naqisdir, biz əşraf millətlik, bizə ehtiram göstərmək, qabağımızda baş əymək borcunuzdur. Çox keçmədi ki, cəmiyyət bir o qədər də müqavimət göstərmədən rəhmətlik Şəhriyarın dili ilə desək, təməddünün yalan sözüne uydu.

...Ötəkə, kübar şərəfini hər şeydən üstün tutanlar əhli-əyalılarını götürüb İrana, Türkiyəyə köçdülər. Yerdə qalanlar isə 30-cu illərin dəhşətlərini yaşadılar. Oktyabr çevrilişindən əvvəl ölkədə ağalığ edən çar pristavlarının komendantlarının, qubernatorun ağlarına gəlməyən zülm-sitəmi

bolşeviklər və onlara nökrlik edən bizimkilər kübar ziyalıların başlarına gətirdilər. İki yol vardı, ya manqurt olmaq, ya da uzaq Sibirdə can vermək. Bakıda qalanları da XDİK-nin zirzəmiləri, Pirallahı adası gözləyirdi.

...Molla Nəsrəddin jurnalının xalqın mədəni tarixində oynadığı əvəzsiz rolu barədə çox deyilib, çox yazılıb. Mən şəxsən Mirzə Cəlilin "Danabaş kəndinin əhvalatları" əsərini min Qoqoldan, Dostayevskidən, Hüqodan üstün tuturam.

Ağır saatlarımda mənəvi köməyi bu kişinin felyetonlarından, kiçik hekayələrindən almışam. Amma, bununla belə unutmuram ki, bir tərəfdən Sabir kimi cəfəkeşin əsərlərinin yayılması, tanınması üçün hər şeyi edən jurnalın səhifələrində xalqıma, dinimə xor baxmış O.Şmerlinglərin, İ.Rotterlərin, Ə.Əzimzadələrin saysız-hesabsız təhqirəmiz karikaturaları da çap olunub. Biz o qədər də küt və savadsız deyilik ki, açıq həqarəti, təhqiri normal karikaturadan ayıra bilməyək. Bir çox karikaturalarda zülm-sitəmdən başını itirmiş zavallı soydaşımızın qəbahətləri elə şişirdilib, elə təsvir olunub ki, adam baxanda əzab çəkir. Bizlərə mütərəqqi şəxslər kimi təqdim olunanlar sanki müsəlmanı əskiltməkdən, onu eybəcər gündə göstərməkdən həzz alırlar. Bu danılasi məsələ deyil.

Əzim Əzimzadənin fırçasından çıxmış sosial tiplərin qalereyası misilsiz sərvətdir, süjetli əsərlərindəki etnoqrafik təfərrüatlardan biz hələ çox şeylər öyrənəcəyik. Ona qədə heç bir rəssam məişətimizi belə dəqiq-

liklə təsvir etməmişdi. Onun xidmətlərini unutmaq nankorluq olardı. Bütün bunlar öz yerində... Kommunist inkvizisiyasının, mənfur Allahsızlar İttifaqının tуг-yan etdikləri illərdə. "Molla Nəsrəddin" məcmuəsində verilmiş karikaturaları indi üzə çıxarmaq bizlərə baha başa gələr. Bu karikaturalarda islamafobiya son həddə çatıb. ... İnisil Avropa nəşrlərinin birində islam peyğəmbəri həyasızcasına təhqir edilmişdi. Qalxan hängəmə, qalmaqal hamıya bəllidir, bu hələ də davam edir. 20-ci illərin sonunda Mirzə Cəlilin "Mən Allahsız deyiləm!" deməsi ona baha başa gəldi. Onu açıqdən açığa qovarağa götdürdülər. Vəcdansızlıq elə həddə çatdı ki, onu əsasını qoyduğu jurnalın yubiley iclasına dəvət etmədilər.

"Başına gələnlərdən ibrət almayan qövm bu dəfə daha ağır bəlalara düşər olacaq"

Bu adi söz deyil, bu qəza-qədər qələmi ilə yazılmış fərmandır. Neçə min ildir ki, kələmin doğruluğu dəfələrlə sübut olunub. ...Neçə gündür ki bizim "motal vətənpərvərləri" özləri üçün təze mövzu tapıblar.

Yerindən duran Ermənistan adlanan ərəzilərdə bizim maddi mədəniyyət abidələrimizin qəsdən məhv edilməsindən yazır. Əvvəla, İrəvanda gözəgəlimli memarlıq abidələri dağıdılanda bizim bir adlı-sanlı alimimiz, dövlət xadimimiz cinqırını da çıxarmadı. Heç olmasa Moskvaya da şikayət etmədilər ki, məhv

edilən abidələr böyük bir millətin halalca malıdır, tarixə əl qaldırmaq bağışlanılmaz cinayətdir. Əgər biz sovet dövlətində yaşayıb eyni məzhəbə qulluq edirik-sə, belə əməllər qəbul edilməzdir. Nə danışan oldu, nə yazan. Birdə ki danışmağa üzümüz də yox idi. Axı biz öz ölkəmizdə hansı abidənin qeyrətini çəkmişdik? Bərpə pərdəsi altında içəri şəhərin 14 metr qalınlığında mədəni-arxeoloji təbəqəsini məhv etmədik?

Naxçıvandakı, Bərdədəki türbələr elmi-bərpə pərdəsi altında eybəcər günə biz salmadıq? Yarım əsr bundan əvvəl mən, Şərq ornamentikasının dahi bilicisi rəhmətlik Lətif Kərimovla bu barədə söhbətləşəndə, o, əsəbi halda dilləndi, ümumiyyətlə bizdə nə vaxt bərpə işləri elmi əsaslar üzərində aparılıb? Yaxşısı budur, qırağa çəkil, rütbən yox, fəxri adın yox, özün

nü oda-közə atacaqsan, bir nəfər sənə səs verməyəcək... Dağılımı da ziyalı var ki?

...Alimin sözüne baxmadım, gecə-gündüz çalışdım, milli irsimizə aid onlarla məqaləm çap olundu və bir gün xabi-qəflətdən ayılıb onu gördüm ki, ordenli, medallı, fəxri adlar alanların, özləri xalqa millətçi kimi sırayanların dünya vəclərinə deyil. Onlarla nekropol kolxoz kotanlarının altında məhv edildi, 60-70-ci illərdə Azərbaycan asari-ətiqə alverçilərinin oylağına döndü, vəzndə yüngül, qiymətdə ağır nə vardısı, hamısı daşındı (mən bəxti siyah, barmaq uzadıb mədəniyyət soyğunçularını bir-bir göstərdim) bir qələm sahibi dillənmədi. Şəhərin ortasındakı erməni kilsəsində mütəmadiyən maneəsiz filansız tənənəli mərasimlər keçirilirdi. Kilsə xorunda oxuyanlar isə bizim radio və televiziya xorunda çalışan Azərbaycan xanımları idi. Oxuduğunuz inandırıcıdır? Aşura günündə bütün məscidlərin qarşısında kommunist "fəalları" düzürdülər ki, birisi öz uşağını içəri aparmasın.

Burada isə dövlətin rəsmi xor kollektivinin ştatında olan müsəlman qız-gəlinlər erməni keşişlərdən alqıqları müzzdən müqabilində dini mahnılar oxuyurdular. "Utanın, həya-abırınız olsun!" deyən yox idi. Azərbaycanın bütün qələm sahibləri bunu lap yaxşı bilirdilər. Mirzə İbrahimoğlunun başlamış Anara kimi bir yazıçı danışmadı. Mərkəzi Komitədə oturmuş partiya əyanları da susurdular...

(Ardı var)

Deputat naziri tənqid etdi

Ceyhun Məmmədov: "Belə bir açıqlamanın verilməsi qəbuledilən deyil"

Elm və təhsil naziri Emin Əmrullayev verdiyi son açıqlamalarla yenə də ictimaiyyətin diqqətini özünə cəlb etməyi bacarıb. Amma bu dəfə də mənfə mənada.

Belə ki, nazir "İctimai TV"-yə müsahibəsində "Ən yaxşı təhsil sistemi Singapurdadır. Orada bir sinifdə standart olaraq 40 şagird təhsil alır. Keyfiyyəti, hazırlığı yerində olan müəllim hazırlığı yerində olmayan müəllimin 6 uşaqla göstərdiyindən daha yaxşı nəticəni 40 uşaqla göstərir. Bizim təhsil sistemimizin sıxlıq problemi yoxdur. Sıxlıq yalnız bir neçə məktəbdə var" fikirlərini səsləndirib.

Əmrullayev bununla da kifayətlənməyib, sinifdə daha çox şagirdin oxumasının təhsil prosesinə mənfə təsir göstərməsini mif adlandıraraq. Nazirin bu fikirləri ictimai narazılığa səbəb olub, tənqidlərin ardı-arası kəsilir. Bildirilir ki, 10-20 nəfərlə keçirilən dərslərin keyfiyyəti yoxdur, 40 nəfərlə necə ola bilər?

Milli Məclisin Elm və təhsil komitəsinin üzvü Ceyhun Məmmədov "pravda.az"-a açıqlamasında nazirin fikirlərinə belə münasibət bildirib: "Biz elm və təhsil nazirinin məktəblərdə sıxlığın aradan qaldırılması ilə bağlı məsələyə daha əsaslı formada yanaşmasını gözləyirdik. Mən parlamentdə də məsə-

"Belə bir fikir söyləmək üçün insan ya auditoriyadakı vəziyyətdən xəbərsiz olmalıdır, ya da..."

lənə qaldırmışdım ki, bu gün xüsusi-lə Bakıdakı məktəblərdə çox ciddi sıxlıq var. Sıxlıq özünü Bakı kəndlərində və bəzi rayonlarda da ciddi şəkildə göstərir. Elm və Təhsil Nazirliyi problemdən çıxış yolu axtarmaq əvəzinə, Azərbaycan xalqını bu məsələ ilə barışmağa çağırır, sıxlığın normal olduğunu söyləyir.

Belə bir fikir söyləmək üçün insan ya auditoriyadakı vəziyyətdən xəbərsiz olmalıdır, ya da bu, bilərəkdən real vəziyyəti təhrif etmək məqsədi daşıyır. Məktəblərdəki bu problemi bilmək üçün xüsusi bacarığa, istedadla malik olmaq lazım deyil. Mən bu gün universitetdə müəllim işləyirəm, auditoriyada dərs deyirəm, hər il tələbələrin sayı dəyişir. Açıq-aydın görərim ki, 10, 20, 30, hətta 5 nəfərlə dərs demək nə qədər fərqlidir.

Bu məsələdə dünya standartları, eyni zamanda Azərbaycan reallığı var. Azərbaycan reallığında bir sinifdə 40 tələbənin olması dərslərin keyfiyyətinə çox ciddi təsir göstərir. Burada sadə məntiq var. Məsələn, evə tapşırıq vermisiniz, yaxud müəllimə keçmisiniz, tələbələrə dərs soruşursunuz. Bir var ki, 45 və ya 90 dəqiqə ərzində siz 10 tələbəyə vaxt ayırırsınız, onlardan dərs soruşursunuz, bir də var ki, 40 tələbədə. Bu, həm dərsin keyfiyyətinə ciddi təsir edir, həm də birmənalı olaraq 40 nəfərlik auditoriyayı idarə etmək daha çətindir, xüsusilə, indiki vəziyyətdə. Sözün açığı, belə bir açıqlamanın verilməsi qəbuledilən deyil.

Təhsil ictimaiyyətinin də tənqidi reaksiya verməsi təbii. Çünki na-

zir Emin Əmrullayevin açıqlaması real vəziyyətlə uyğun gəlmir. Təkrar edirəm, bu fikri o insan söyləyə bilər ki, ömründə bir dəfə auditoriyaya girməsin, tələbələrə dərs keçməsin. Davamlı olaraq auditoriyaya giren bir şəxs kimi bu məsələnin çətinliyini çox yaxşı bilirəm və anlayıram.

Hesab edirəm, bu kimi açıqlamalar verildikdən çox ehtiyatlı və diqqətli olmaq lazımdır. İnsanları bu vəziyyətlə barışmağa yox, mərkəzi icra hakimiyyəti kimi aidiyyəti qurumlar qarşısında məsələ qaldırma-lıyıq ki, məktəblərdəki sıxlıq aradan qaldırılsın. Sıxlığın həlli yolu ondan keçir ki, yeni məktəblər tikilsin, yaxud hər bir şagird öz bölgəsindəki məktəbdə təhsil alsın. Belə məsələlərin cəmiyyətə açıq-aydın ötürülməsi stereotiplərin qırılması deyil, əslində, Azərbaycan təhsilinə yanaşmanın düzgün və sağlam olmasının göstəricisidir".

Dövlət Sosial Müdafiə, yoxsa MƏNİMSƏMƏ Fondu?

DSMF pensiyaları qanuni (düz) tətbiq etməməklə mənimləyir

ƏƏSMN və tabeliyindəki qurumların Qarabağ əlillərinə, qazilərə, şəhidlərə, pensiyaçılara "səlib yürüşü" hələ də sürür. "Başına gələn başmaqçı olar", deyiblər. 10 aydır 1 BİLİM-in dövlətin adından çıxardığı 05.07.2017 tarixli, 2-1(81)-1889/17 sayılı qərarla pensiyama əlavə olunan 110 manatı 01.04.2023-cü ildən DSMF-in Xüsusi Şərtlərlə Təyinat üzrə Mərkəzi Filialının mənimləyib yeməsinə qiymət verilmir. 1-ci dərəcəli Qarabağ əlillinin pensiyasının məmur yeməsinə nə Azərbaycan Respublikasının Prezidentinin köməkçiləri, nə insan hüquqları üzrə müvəkkili, nə Nazirlər Kabineti, nə Baş prokurorluq, nə Maliyyə Nazirliyi, nə Hesablama Palatası, nə məhkəməsi, nə parlamenti son qoyur. Hamısı şikayəti barəsində şikayət edilən quruma göndər-məklə işini bitmiş sayır və mənimləmə faktına Konstitusiyaya zidd olaraq haqq qazandırılır.

Növbədənəkar prezident seçkilərinin təyin olunması ilə sosial yeyintinin dayanacağına olan ümidlər də doğrulmadı. Əksinə, DSMF yetkililəri borclu olduqları 6 il qabaqkı məhkəmə qərarını gizlətməklə sosial müdafiə adına MƏNİMSƏMƏ ilə məşğul olduqlarını ortaya qoyublar. Elə bil DSMF - Dövlət Sosial Müdafiə Fondu yox, SOSIAL MƏNİMSƏMƏ FONDUDUR(!?) İndicə DSMF sədrinin müavini Zəka Mirzəyevin 26.12.2023 tarixli NK Aparatından daxil olan 22.11.2023 tarixli məktubuna qanunsuz cavabını aldım. Birinci qanunsuzluq müraciətə ən gec 15 günə cavab verilməli olduğu halda, bir ay dörd günə cavab verilməsi, ikincisi müraciətin özünün sax-talaşdırılması, məhkəmə qərarının gizlədilməsidir. Konstitusiyanın, "Əmək pensiyaları haqqında" qanunun düzgün tətbiq olunmaması başlıca qərəzi, özbəşinalığı, mənimləməni bir daha ortaya qoyur. Konstitusiyaya hörmətsizliyə baxın, dövlətin adından çıxarılan məhkəmə qərarını borclu gah ləğv edir, gah gizlədir (!?) Elə bil heç belə məhkəmə qərarı olmayıb! Hələ üstəlik 110 manatın kəsilməsini Konstitusiyanın 149-cu maddəsinin VII hissəsinə zidd olaraq "Əmək pensiyaları haqqında" qanunun 15 il qüvvədə olan 19-cu maddəsinin 2021-ci ildən ləğv edilməsi ilə əsaslandırırırlar. Onda bu Konstitusiyaya nəyə gərəkdir? ƏƏSMN-in, DSMF-in... hüquq doktorları başbi-lənləri bilmir ki, qanunun geriye qüvvəsi yoxdur? Deyəsən bil-mirlər, bilsəydilər, dövlətin adından çıxarılan məhkəmə qəra-rını "ləğv edib", gizlədib borclu olduqları iş üzrə tələbkər 1-ci dərəcəli Qarabağ qazisindən 3188 manat tələb etməzdilər. Bu hələ harasıdır, DSMF sədrinin müavini adından Prezidentin 23.12.2021 tarixli Fərmanı ilə hərbi qulluqçu pensiyaçıların pensiyalarına əlavə olunan 10 faiz əlavənin verilməməsinə "Əmək pensiyaları haqqında" qanuna 13.05.2022 tarixli qanunla əlavə olunan 1.0.19 maddəsi ilə , 05.11.2022 tarixli qanunla 29.2 maddəsinin ləğv olunması ilə izah edirlər. Tarixlə-rə fikir verin, 2021 tarixli qanunu ona görə tətbiq etmirlər ki, bir il sonrakı 2022 tarixli qanun(lar) prezident fərmanını qüvvədən salıb(!?) Bəs qanunların icrasına və tətbiqinə nəzarət etməli olan baş prokurorluq bir yana, Maliyyə Nazirliyi, Hesablama Palatası hara baxır? Niyə açıq-aşkar dələduzluğa, maliyyə pozuntusuna qiymət verilmir? Maliyyə özbəşinalığı, qanunla-rın düz izah və tətbiq edilməməsinin daha bir açıq sübutu "Ə-mək pensiyaları haqqında" qanuna 13.05.2022 tarixli qanun-la əlavə olunan 37.3.2-1 maddəsində özünü göstərir. Bu maddəyə görə, qulluq stajına görə əlilliyə və ailə başçısına itir-məyə görə pensiya alan şəxslər işləməyə DAVAM EDƏRSƏ, onların pensiyaları MÜRACİƏTLƏRİNƏ əsasən yenidən hesablanır. Lakin DSMF-in pensiya orqanları bu maddəni ciblə-rinə uyğun izah edib tətbiq etmirlər ki, pensiyaçı işini DAVAM ETDİRİR. Özbəşinalığa baxın, qanun ele işi davam etdirənlə-rin pensiyalarının yığılan siqorta kapitalına uyğun yenidən hesablanmasını doğrulayır de! Bu özbəşinalıqda "işləməyən ka-teqoriya" anlayışının bilərəkdən düzgün qavranılmaması, izah edilməməsi də önəmli rol oynayır. Yeni DSMF yetkililəri "işlə-məyən kateqoriya" anlayışını işi dayandırmaqla qarışdırır-lar. Bəlkə biri öləncə işləməyi DAVAM ETDİRİR, belə çıxır, öləndən sonra pensiyası yenidən hesablanacaq? Dövlətin so-sial təminat siyasəti belə olur? Onda bu Konstitusiyaya, bu qa-nun, bu dövlət, bu siyasət nəyə gərəkdir?

Məğrur BƏDƏL SOY

ABŞ-nin analitik mərkəzindən maraqlı açıqlama

"Stratfor": "Ermənistan Bakının tələblərini qəbul edəcək"

Ermənistan tranzit və sərhədlərin delimitasiyası məsələlərində Ba-kının tələblərini qəbul etməli olacaq. Bu barədə ABŞ-nin "Stratfor" analitik mərkəzinin 2024-cü il üçün proqnozlara dair dərc etdiyi hesabatda bildirilib.

Mərkəzin analitiklərinin fikrincə, İrəvan Bakı ilə sülh sazişi imzala-maq üçün səylərini davam etdirə-cək, lakin regional tranzit dəhlizlə-rinin şərtləri ilə bağlı fikir ayrılıqları

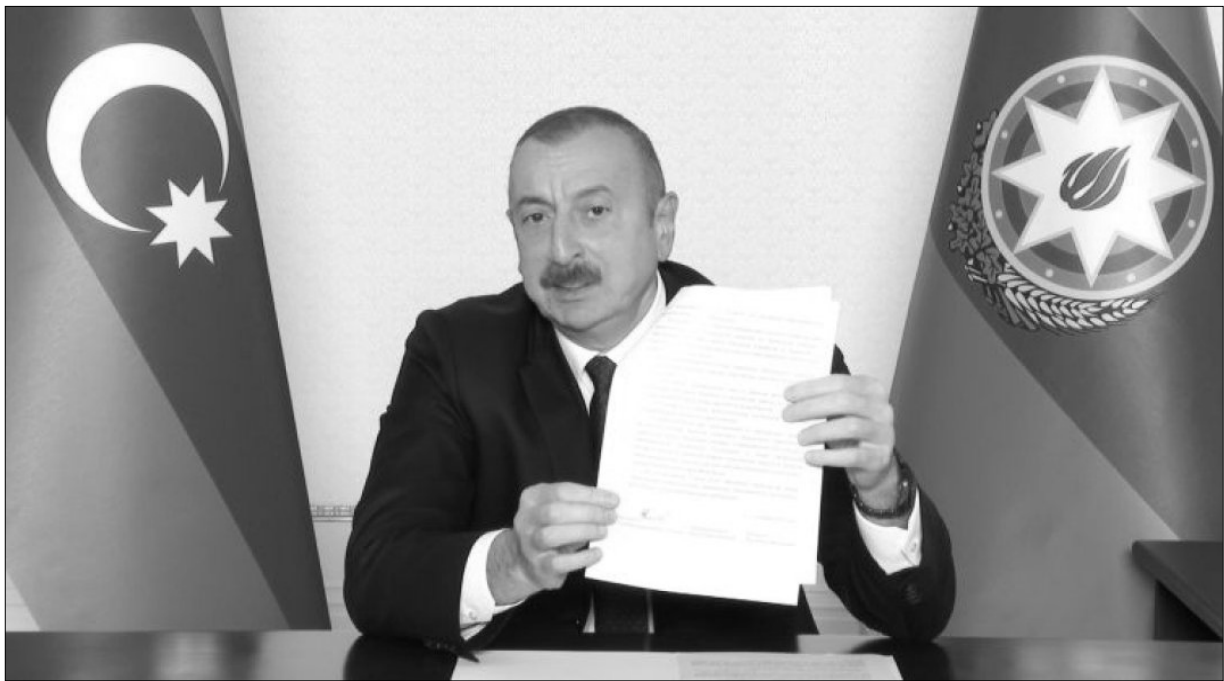

danışıqlara bundan sonra da ma-ne olacaq. "Güman ki, Ermənistan və Azərbaycan arasında sülh sazi-şinin imzalanması istiqamətində irəliləyiş var. Amma Ermənistan Bakıya qarşı Qərblə artan siyasi əlaqələrindən və onun hərbi dəst-təyindən istifadə edəcək. Amma İrəvanın təsir rıçaqlarının az oldu-ğunu nəzərə alsaq, onlar Bakının Ermənistanın cənubundan tranzit yolların keçməsi və sərhədlərin delimitasiyası ilə bağlı irəli sürdü-yü tələbləri qəbul edəcək".

Azərbaycan Respublikasının
Medianın İnkişafı Agentliyi

**Azərbaycan Respublikasının
dünya birliyinə integrasiyası,
region ölkələri və digər dövlətlərlə,
beynəlxalq təşkilatlarla
əməkdaşlığının inkişaf etdirilməsi**

Azərbaycanla Ermənistan imzalanmasına qarşı ol

Azərbaycanla Ermənistan arasında sülh danışıqları ilə bağlı yeni imkanlar yarandıqca Qərbdəki bəzi dairələr, o cümlədən Kremlin çaldığı havaya oynayan "Qarabağ klani" əlində olan bütün imkanlardan istifadə edərək Bakı ilə İrəvanı üz-üzə qoymağa, tərəflər arasında yeni narazılıqlar yaratmağa çalışırlar. Buna misal olaraq erməni mediasının guya Azərbaycan ordusunun əsgərlərinin Göyçə mahalının Zod kəndinə girməsi barədə iddiasını göstərmək olar.

Belə ki, bununla bağlı axar.az-da yer alan məlumata görə, "Hraparak" nəşri "öz mənbəsinə istinadla" Azərbaycan əsgərlərinin 31 dekabr 2023-cü il saat 22:00-dan 1 yanvar 2024-cü il səhərə qədər Zod kəndi istiqamətində erməni hədəflərini atəşə tutduğunu, "xoşbəxtlikdən heç bir itki olmadığını" qeyd edib. Hətta əsgərlərimizin Zod mədəninin tualetinə girərək, "ermənilər üçün" siqaretlər qoyduğu və təhqiramiz sözlər yazdığı da bildirilib. Azərbaycan tərəfi isə deyilənləri yalanlayıb və bunun sülh sazişi ilə bağlı danışıqların sürətləndiyi indiki mərhələdə Ermənistan müxalifətinə bağlı media qurumlarının uydurduğu və daxili auditoriyanı çaşdırmağa istiqamətlənən feyk olduğunu vurğulayıb. Görünür, aylardır sərhəddə heç bir gərginlik yaşanmadığından bu sakitlik və müsbət notlar kimlərə narahat edir. Onu da qeyd etmək lazımdır ki, "Hraparak" nəşri Ermənistan Müdafiə Nazirliyinə sorğu verdiyini, ancaq təsdiq ala bilmədiyini yazmaqla, əslində məlumatın feyk olduğunu dolayısı ilə təsdiqləyib.

**Cənubi Qafqazda sabitlik
Azərbaycan-Ermənistan
danışıqlarının
nəticəsindən asılıdır**

Yeri gəlmişkən, 2024-cü ildə bölgədə gözlənilən prosesləri şərh edən gürcü politoloq Soso Tsintsadzenin fikrincə, Rusiya və Qərb arasında kəskin global qarşıdurma davam edəcək və Cənubi Qafqazda sabitlik olmayacaq. Bu barədə publika.az-da yayımlanan informasiyada deyilir ki,

Elxan Şahinoğlu:
"Ermənistanın radikal
müxalifəti ordudakı bir
qrup tərəfdarı vasitəsilə
təxribata əl ata bilər"

Tsintsadzenin sözlərinə görə, Ukrayna müharibəsi əvvəlki illərdə olduğu kimi bu il də beynəlxalq münasibətlərdə həlledici mövqeyə malik olacaq: "Rusiyanın geri çəkilməyi və Ukrayna müharibəsini qarşılıqlı məqbul şərtlərlə dayandıracağına dair heç bir əlamət yoxdur. Bu o deməkdir ki, Rusiya və Qərb arasında global qarşıdurma davam edəcək. Vəziyyət uzandıqca, görürük ki, Rusiya sanksiyalara, geosiyasi təzyiqlərə uyğunlaşır, yeni koalisiyalar, tərəfdaşlar, yeni bazarlar tapmağa çalışır, ona görə də münafişənin bu cür uzanması Moskvaya sərf edir. Qərb çalışırdı ki, hər şey intensiv və böyük sürətlə Ukraynanın xeyrinə tamamlansın. Bu baş vermirdi və belə vəziyyət nə Avropa, nə də Cənubi Qafqaz üçün yaxşı heç nə vəd etmir". Rusiyanın Cənubi Qafqazda təsir imkanlarının zəifləməsinin baş vermədiyini iddia edən gürcü politoloq bil-

Asif Nərimanlı:
"Ermənistan hakimiyyəti
müxalif mediadan
istifadə etməklə "güzgü
prinsipi"ni yenidən
gündəmə gətirməyə,
yeganə çıxış yolunun
qoşunların geri çəkilməsi
olduğunu göstərməyə
çalışır"

dirib ki, Kremlin mövqeyini gücləndirmək prosesinə İran da qoşulub və Türkiyənin də gizli şəkildə dəstəyi var: "Qərb çalışacaq ki, Cənubi Qafqazda təsirini tənzimləsin. Bu prosesdə region ölkələrini risklər gözləyir. Gürcüstan və Ermənistan bir sıra geosiyasi qüvvələrin təzyiq hədəfi olacaq. Bir tərəfdən Qərb, digər tərəfdən Rusiya-İran-Türkiyə təzyiq edəcək. Gürcüstan və Ermənistan Qərbin istəklərinə açıqdır, lakin Qərb hər iki ölkədən daha böyük cəsarət gözləyir. Rusiya-İran-Türkiyə koalisiyası isə bununun əksini istəyir və bu istiqamətdə səylər göstərəcəklər".

Azərbaycan-Ermənistan münasibətlərinə gəlincə, Soso Tsint-

Kənan Novruzov:
"Zəngəzur dəhlizi
layihəsi tamamilə
həyata keçirilərsə,
dünyanın geosiyasi
konyunkturasında
tamamilə yeni mənzərə
yaranacaq"

sadze qeyd edib ki, ABŞ və Rusiya danışıqlar prosesini idarə etməyə çalışsalar, regionda problemlər yaranacaq: "Zaman göstərir ki, tərəflər birbaşa formatda danışıqlar apara, yaxud Gürcüstanın təklifi ilə razılığa bilərlər. İnkər etmirəm ki, bunun çətinlikləri var, lakin real sülh üçün bütün tərəflər birbaşa formatda razılığa gəlməlidir, əks təqdirdə, münafişə sonsuza qədər uzanacaq. Azərbaycan-Ermənistan danışıqları ötən il məntiqlə davam edərsə, Cənubi Qafqazda sabitlik olmayacaq".

**Türkiyədən Zəngəzur
dəhlizi ilə bağlı qəti qərar...**

Bu arada, Türkiyənin nəqliyyat və infrastruktur naziri Əbdülfərid Uraloğlu isə ölkəsini türk dünyası

ilə birləşdirəcək Zəngəzur dəhlizi layihəsinin 2028-ci ildə həyata keçirilə biləcəyini bəyan edib. Onun sözlərinə görə, qarşıdakı 5 ildə dəhlizlə bağlı işlər davam edəcək: "Son vaxtlar bu məsələdə Ermənistan da müsbət mesajlar var. Dəhlizin 43 kilometrlik hissəsi Ermənistan ərazisindədir. Oranın planlaşdırılması da başa çatanda məsələ həllini tapmış olacaq. Beləliklə, biz türk dünyasına daha rahat çata biləcəyik". Uraloğlu əlavə edib ki, İran da Zəngəzur dəhlizinə qoşulmaq istəyir: "Bunun üçün İranla Türkiyə arasında müzakirələr gedir. Bizim üçün Zəngəzur dəhlizi çox vacibdir. İranın bu layihəyə qoşulmasına da kömək edə bilərik. Zəngəzur dəhlizinin Türkiyə tərəfindən 224 kilometrlik hissəsi ilə bağlı addımlar atmışıq. İnşallah, 2028-ci ildə bütün işləri tamamlayacağıq".

**"Ermənistanın baş naziri
ölkəsindəki təxribatçılar
barədə ölçü götürmək
məcburiyyətindədir"**

Beləliklə, "Hürriyyət" xəbər verir ki, mövzu ilə bağlı mövqeyini bölüşən "Atlas" Araşdırmalar Mərkəzinin rəhbəri, politoloq Elxan Şahinoğlunun fikrincə, Azərbaycan-Ermənistan şərti sərhədindəki mövcud sakitlik "Qarabağ klani"nin və onların simasında radikal müxalifətin maraqlarına cavab vermir. Politoloq hesab edir ki, məhz bu səbəbdən də Ermənistanın radikal müxalifəti gərginliklə bağlı dezinformasiyaları özlərinə yaxın nəşrlərə ötürməklə iki ölkə arasında sülh sazişinin imzalanması perspektivinə mane olmaq istəyirlər: "Azərbaycan Silah-

lı Qüvvələrinin dekabrın 31-dən yanvarın 1-dək Ermənistan silahlı qüvvələrinin guya Zod kendi istiqamətindəki mövqelərinə atəş açması barədə erməni mətbuatında yayılan məlumatların həqiqətə uyğun olmadığını elə Ermənistan Müdafiə Nazirliyi də təsdiq edib. Ermənistan Müdafiə Nazirliyinin mətbuat katibi Aram Torosyan Azərbaycan tərəfinin bundan əvvəl diversiya cəhdi törətməyə çalışması barədə "məlumatı" da yalan adlandırıb. Məsələ burasındadır ki, mövcud sakitlik Ermənistan'dakı "Qarabağ klani"nin və onların simasında radikal müxalifətin maraqlarına cavab vermir, gərginliklə bağlı dezinformasiyaları özələrinə yaxın nəşrlərə ötürməklə iki ölkə arasında sülh sazişinin imzalanması perspektivinə mane olmaq istəyirlər. "Qarabağ klani"

lərinin Rusiya və İranın nəzarətində olmasını istəmir. Çünki bu kommunikasiya xətləri uzaq Şərqi Cənubi Qafqaz üzərindən ABŞ-ın müttəfiqləri - Avropa ölkələri ilə birləşdirməlidir. Bütün bu mövzularla bağlı Vaşinqtonun Ankara ilə davamlı dialoqunu davam etdirməsinə ehtiyac var".

"Sülh sazişi imzalandıqdan sonra Zəngəzur dəhlizi mövzusunda irəliləyiş əldə etmək mümkündür"

Türkiyənin nəqliyyat və infrastruktur naziri Əbdülqədir Uraloğlu Zəngəzur dəhlizi ilə bağlı dediklərinə gəlincə, Elxan Şahinoğlu bunu iddialı açıqlama kimi dəyərləndirib: "Yəni, bu məntiqə 4 ildən

açılması əslində artıq nəinki region, həm də global xarakter daşıyır: "Çünki Zəngəzur dəhlizinin açılmasında təkə region ölkələri maraqlı deyil. Əlbəttə, Avropa da bu layihədən ciddi dividend əldə edəcək. Zəngəzur dəhlizinin açılması həm siyasi, həm iqtisadi, həm də təhlükəsizlik baxımından əhəmiyyətlidir. Məsələ ondan ibarətdir ki, hər şeydən əvvəl Cənubi Qafqaz regionunda əməkdaşlıq mühitinin təmin olunması üçün münbit şərait yaranacaq. İkincisi, türk dünyasının birləşməsinə təkan verəcək. Üçüncüsü, Cənubi və Türk dünyası ilə Avropa arasında ticarət əlaqələri güclənəcək. Bu isə öz-özlüyündə siyasi kataklizmlərin azalmasına töhfə verə bilər. Çünki artıq iqtisadi maraqlar, əməkdaşlıq ön plana çıxacaq. İkinci Qarabağ müharibəsi və bir günlük antiterror tədbirləri nəticəsində Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü təmin etməsi, sözsüz ki, həm də Zəngəzur dəhlizi məsələsinə töhfə oldu. Nəzərə almaq lazımdır ki, son vaxtlaradək Zəngəzur dəhlizinin açılmasına mane olan əsas məqam Ermənistanın destruktiv mövqeyi idi. Amma son zamanlar, xüsusilə Bakı ilə İrəvan arasında münasibətlərin normallaşması fonunda qarşı tərəfin ritorikasında yumşalmalar var. Bu isə özünü həm də Zəngəzur dəhlizinin açılmasında göstərir".

Kənan Novruzovun fikrincə, İrəvan Zəngəzur dəhlizinin açılmasına birdən-birə razı olmayacaq, odur ki, Ermənistan prosesi mümkün qədər uzatmağa çalışacaq: "Həmçinin Tehran da hələ bu məsələdə birmənalı mövqe ortaya qoyub. Amma Azərbaycan və Türkiyə Zəngəzur dəhlizinin açılmasında maraqlıdır. Əlbəttə, Zəngəzur dəhlizi açılacaq. Bunun alternativ yoxdur. Zəngəzur dəhlizinin Ermənistanın keçən hissəsinin istifadəsi verilməsi həm də Türkiyənin nəqliyyat və infrastruktur naziri Əbdülqədir Uraloğlunun proqnozunu verdiyi Zəngəzur dəhlizi layihəsinin tamamilə həllinə xidmət edəcək. Əgər Uraloğlunun proqnozu gerçəkləşsə və 2028-ci ildə Zəngəzur dəhlizi layihəsi tamamilə həyata keçirilərsə, onda dünyanın geosiyasi konjunkturasında tamamilə yeni mənzərə yaranacaq. O zaman qədər isə addım-addım işləmək, lazımı şəraitin təmin olunmasına çalışmaq lazımdır".

Vazeh BƏHRAMOĞLU

n arasında sülh sazişinin lan qüvvələr aktivləşib

"dezinformasiyalardan" faydalana bilmədikdə, ordudakı bir qrup tərəfdarı vasitəsilə də təxribata əl ata bilər. Məsələn, Azərbaycan ordusunun həmləsi kimi qələmə verməyə çalışa bilərlər. Odur ki, Nikol Paşinyan Ermənistan'dakı təxribatçılar barədə ölgü götürmək məcburiyyətindədir".

"Vaşinqton Bakı və Ankaranın İrəvanla münasibətlərinin normallaşmasını, həmçinin danışıqların detallarından xəbərdar olmaq istəyir"

ABŞ-ın dövlət katibi Entoni Blinkenin Ankarada türkiyəli həmkarı Hakan Fidanla görüşünə də toxunan "Atlas" Araşdırmalar Mərkəzinin rəhbəri bildirib ki, onların Yaxın Şərqlə yanaşı Cənubi Qafqazı da müzakirə etməsi Vaşinqtonun bölgəmizlə bağlı Türkiyənin mövqeyi və rəyi ilə hesablaşdığını göstərir: "Əlbəttə, Vaşinqton Bakı və İrəvanla birbaşa danışıqlar apararaq vasitəçilərdən biri olmaq rolunu davam etdirməyə çalışır. Ancaq Vaşinqtonun Türkiyə vasitəsilə də Cənubi Qafqazdakı durumu müzakirəsinin əhəmiyyəti var. Birincisi, bununla Vaşinqton Türkiyənin Cənubi Qafqazda artan rolunu qəbul edib. İkincisi, Vaşinqton Azərbaycanla yanaşı Türkiyənin də Ermənistanla münasibətlərinin normallaşmasını, Ankara ilə İrəvan arasında danışıqların detallarından xəbərdar olmaq istəyir. Üçüncüsü, Vaşinqton Azərbaycanla Ermənistan arasında imzalanması planlaşdırılan sülh sazişindən sonra bölgədən keçəcək kommunikasiya xətlərinin Rusiya və İranın nəzarətində olmasını istəmir. Çünki bu kommunikasiya xətləri uzaq Şərqi Cənubi Qafqaz üzərindən ABŞ-ın müttəfiqləri - Avropa ölkələri ilə birləşdirməlidir. Bütün bu mövzularla bağlı Vaşinqtonun Ankara ilə davamlı dialoqunu davam etdirməsinə ehtiyac var".

sonra dəhliz işə düşməlidir. Ermənistan rəsmiləri Zəngəzur dəhlizində maraqlı olduqlarını ifadə etsələr də, "dəhlizin Ermənistanın keçən hissəsi Ermənistanın yurisdiksiyası əsasında həyata keçirilməlidir" yanaşmasından imtina etməyiblər. Buna baxmayaraq, türkiyəli nazir Ermənistanın müsbət mesajlar aldıklarını deyib. Bu nə deməkdir? Ermənistan rəsmilərinin türkiyəli həmkarlarıyla qapalı dialoqlarında "müəyyən şərtlər daxilində açıq dəhlizə icazə verə bilərik" cümləsini işlətmələri mümkündür. Çünki rəsmi Bakının mövqeyi belədir ki, Azərbaycan vətəndaşları Zəngəzur dəhlizindən istifadə edərkən yoxlamadan keçməməlidirlər. Rəsmi Bakı bununla yanaşı başqa ölkələrin yükələrinin Zəngəzur dəhlizindən daşınmasının Ermənistan yurisdiksiyasına uyğun həyata keçirilməsinin əleyhinə deyil. Yəni, bu "mənim vətəndaşlarım dəhlizdən yoxlanılmadan keçməli, digər ölkələrin yükələrini isə yoxlaya bilərsiniz" deməkdir. Bunun qarşılığında Ermənistan rəsmilərindən biri bu günlərdə verdiyi açıqlamada Azərbaycan vətəndaşlarının Naxçıvana keçərkən və geri qayıdarkən Zəngəzur dəhlizindən rahat istifadəsinin müzakirə oluna biləcəyinə ehtiyat vurub. Beləliklə, Azərbaycanla Ermənistan arasında sülh sazişi imzalandıqdan sonra Zəngəzur dəhlizi mövzusunda irəliləyiş əldə etmək mümkündür. Odur ki, Türkiyənin nəqliyyat və infrastruktur nazirinin dəhlizlə bağlı optimist açıqlaması üçün zəmin var".

"Sülh sazişi imzalanırsa belə, daim "tətikdə" dayanmaq, Ermənistanın ərazi iddialarını yenidən

dilə gətirmək imkanı olmayacaq qədər zəiflətmək lazımdır"

Siyasi şərhçi Asif Nərimanlı isə bu qənaətdədir ki, Ermənistanın müxalif mediasında Azərbaycan ordusunun Zod (Söyüdlü) mədəniyyətinə daxil olduğu haqda tirajlanan iddia ilk baxışdan Nikol Paşinyan hakimiyyətinə qarşı ittiham kimi görünə bilər, burada bir məqam şübhələr yaradır: "Belə bir iddianı gündəmə gətirməklə "Paşinyan Bakı ilə sülh danışıqları aparır, amma Azərbaycan ordusu irəliləyir" tezisini təbliğ etməyə çalışırlar. Lakin burada bir məqam şübhələr də yaradır: Ermənistan Xarici İşlər Nazirliyi sərhəddə qoşunların "güzgü prinsipi" əsasında çıxarılması haqda təkliflərinin qüvvədə olduğunu bəyan edib. İrəvan Azərbaycan ordusunun sərhəd boyu ərazilərdə mövqeləndiyi strateji yüksəkliklərdən geri çəkilməsinə nail olmağa hesablanmış bu təklifini daim səsləndirir, lakin bu haqda danışmağa zəmin yaradan hansısa hadisənin baş verməməsi xüsusilə diqqət cəlb edir. İrəvan "güzgü prinsipi"nin vacibliyini göstərmək üçün sərhəddə gərginliyin olmasında maraqlıdır. Bu baxımdan, Ermənistan Xarici İşlər Nazirliyinin bəyanatından sonra "Azərbaycan ordusunun Zoda daxil olması" iddiasının tirajlanması diqqəti rəsmi İrəvanın üzərinə yönəldir. İstisna deyil ki, "güzgü prinsipi"ni yenidən gündəmə gətirən Ermənistan hakimiyyəti belə bir iddia ilə sərhəddə gərginliyin davam etdiyini və yeganə çıxış yolunun qoşunların geri çəkilməsi olduğunu göstərmək istəyir. İddianın müxalif mediada tirajlanması iz azdırmaq məqsədi daşıya bilər".

Erməni katolikosu II Qareginin

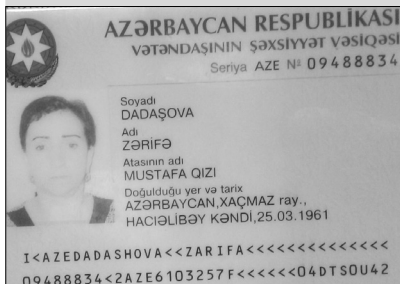
İrəvanın əsas kilsəsində keçirilən mərasimdə "(qondarma) "artsax" bizim üçün heç vaxt keçmişə çevrilməyəcək", deyərək bəyan etdiyini vurğulayan siyasi şərhçinin sözlərinə görə, Paşinyan hakimiyyəti bu mövqeyi paylaşmır: "Qareginin Yeni il günü müraciətinin İctimai Tv-də yayımlanmasına icazə verilməməsi də təkə kilsə-hakimiyyət qarşılıqlı maraqlarından yox, həm də katolikosun qondarma "artsax"-dan bəhs etməsindən qaynaqlanır. Baş verənlər Ermənistan kilsə-iqtidar davası kimi görünə bilər, Azərbaycan üçün bir nəticəni də ortaya çıxarır: ermənilər Qarabağ iddiasından asanlıqla əl çəkməyəcək, çünki erməni terroru və separatizminin mənbəyi həmişə kilsə olub və onların siyasətə də, diaspora da kifayət qədər təsiri var. Və bu, Azərbaycanı iki istiqamətdə hərəkət etməyə vadar edir. Birincisi, Ermənistanla sülh sazişini revansizm meyillərinin olmayacağı zamanəti ilə imzalamaq və bu ölkənin üzərinə maksimum öhdəlik qoymaq, ikincisi isə sülh sazişi imzalanırsa belə, daim "tətikdə" dayanmaq, Ermənistanın ərazi iddialarını yenidən dilə gətirmək imkanı olmayacaq qədər zəiflətmək. Əks təqdirdə, məhz sülh naminə sülh bağlamaq ermənilərə zaman qazandıra bilər".

"Bakı ilə İrəvan arasında münasibətlərin normallaşması fonunda qarşı tərəfin Zəngəzur dəhlizi ilə bağlı ritorikasında yumşalmalar var"

Beynəlxalq Münasibətlər və Diplomatiya Araşdırmaları Mərkəzinin eksperti Kənan Novruzov isə qeyd edib ki, Zəngəzur dəhlizinin

“Bu qurumların sayəsində ölümə tərk edilmişəm”

Xaçmaz sakinin pensiyasının qanunsuz olaraq kəsildiyini deyir

Xaçmaz rayonu, Hacıbəyli kənd sakini Dadaşova Zərifə Mustafayeva qızı tərəfindən Hurriyyet.az saytının redaksiyasına şikayət məktubu daxil olub. Şikayətçi iddia edir ki, onun

pensiyasını qanunsuz olaraq kəsiblər:

“Mən, Dadaşova Zərifə Musatafa qızı, yazaraq sizdən xahiş edirəm ki, problemimi işıqlandırınız.

1961-ci ildə anadan olmuşam, 2002-ci ildə əməliyyat olunmuşam. Yüksək təzyiqim olduğu üçün müddətsiz pensiyaya çıxmışdım. 2014-cü ildə açıq ürək əməliyyatı olunmuşam, ürəyimin 3 klapanı və şah damarımı dəyişib, plastmas qoyublar. Əməliyyat pulum olmadığından, Azərbaycan Respublikasının Birinci vitse-prezidenti Mehriban xanım Əliyevaya müraciət etdik və Heydər Əliyev Fondunun hesabına əməliyyat olundum.

Xəstəxanadan çıxandan sonra pensiyamı artırmaq niyyəti ilə sənədlərimi yenidən quruma göndərdim. Müraciətimdən sonra müddətsiz alacağım pensiyamı 5 ildən birə saldırlar. Daha sonra pensiyamı tamamilə kəsiblər, səbəbini isə bilmədim. Dəfələrlə Prezident Administrasiyasına, Birinci vitse-prezident Mehriban xanım məktublar yazıb göndərsəm də, şikayətimə baxan olmadı. Daha sonra məktuba siqorta idarəsi cavab verdi. Bizi 5 nömrəli xəstəxanaya yönləndirdilər, orada da pul öz sözünü deyirdi. Pulum olmadığından pensiyam düzəlmədi.

2 dəfə Əlillərin Bərpa Mərkəzinə çağırıblar, amma orada nə mənimlə, nə də digər xəstələrlə maraqlanmadılar.

Ailədə 8 nəfərlik, dolanışıqımız çətin, mülaliçələrim qalib, ürəyimin vəziyyəti günü-gündən pisləşir. Sağ olsun Mehriban xanım, ölməyə qoymadı, amma bəzi qurumların sayəsində ölümə tərk edilmişəm. Azərbaycanda qanun yoxdur, rüşvət başkəşənlik dövrüdür”.

Şikayətlə bağlı Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi ilə əlaqə saxladım, məsələnin araşdırılacağını bildirdilər.

Jalə FAMILQIZI

Salyan sakini işdən qanunsuz olaraq çıxarıldığını iddia edir

“Bahəddin Leysanov torpağını şumlamadığıma görə, texnikanı əlimdən aldı...”

Salyan rayon sakini Nuriyev Qabil Düniamalı oğlu tərəfindən Hurriyyet.az saytının redaksiyasına şikayət məktubu daxil olub. Salyan pambıq zavodunda traktorçu işlədiyini

bildirən şikayətçi deyir ki, onu haqsız yerə işdən çıxarıblar:

“Mən, Nuriyev Qabil Düniamalı oğlu, yazaraq sizdən xahiş edirəm ki, problemimi işıqlandırınız.

Bildirmək istəyirəm ki, mənə saxta işlərlə günahlandıraraq, işdən çıxarıblar. Zavodun müdürü Bahəddin Leysanovdur. Şirkətin Bakı şəhərində də filialı var.

B.Leyсанov məni öz şəxsi torpağında işlədib. Onun üçün qeyri-qanuni olaraq 1000 hektar yer şumalmışam. Sonradan onun torpağını şumlamadığıma görə, texnikanı əlimdən aldı, məni işdən çıxardı.

Heç bir günahım olmadan işdən çıxarılmışam.

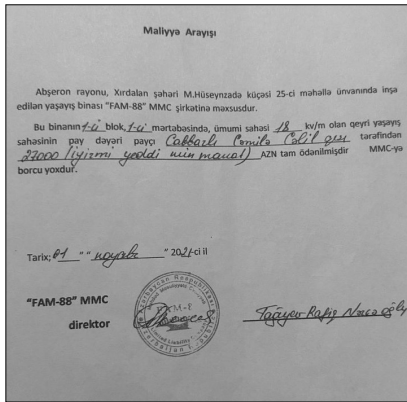
Xahiş edirəm ki, məni şirkətin Bakı filialına işə götürsünlər. Evdə xəstəm var, sinir xəstəsidir, iynə dərmanlarını ala bilmirəm”.

Jalə FAMILQIZI

Redaksiyadan: Qarşı tərəfin mövqeyini dərc etməyə hazırıq.

Xirdalan sakinləri “FAM-88” MMC tikinti şirkətindən şikayətçidirlər

“Şirkətin rəhbərləri tərəfindən aldadılaraq, arzularımız və ümidlərimiz sarsədilmişdir”

Abşeron rayonu, Xirdalan şəhəri, Mehdi Hüseynzadə küçəsi, 25-ci məhəllə, ev 3, mənzil 36-da yaşayan Məsimov Mafik Nizaməddin oğlu, eləcə də Məmmədova Aygün Aslan qızı, Cabbarlı Cəlil Oktay oğlu, Balayayeva Zülfiyyə isə qızı, Süleymanov Hikmət Elbrus oğlu və s. tərəfindən Hurriyyet.az saytının redaksiyasına şikayət məktubu daxil olub. Prezident İlham Əliyevə müraciət edən şikayətçilərin məktubunu olduğu kimi icra edirik:

“Cənab Prezident!

Məlumat üçün bildirək ki, “FAM-88” MMC tikinti şirkətinin rəhbərləri 2019-cu ildən başlayaraq Xirdalan şəhəri, Mehdi Hüseynzadə küçəsi, 25-ci məhəllədə yaşayış binası inşa etməyə başlamış, lakin tikintini yarımcıq saxlayaraq başa çatdırmamışlar. Tikinti şirkətinin rəhbərləri 28 mənzil və bir neçə obyekt - eyni mənzili və obyekt - müxtəlif tarixlərdə bir neçə vətəndaşa sataraq dələduzluq etməklə, külli miqdarda pul vəsaitini mənimləmişlər. Lakin tikintini başa çatdırmadan yarımcıq saxlamışlar.

Aldadılmış vətəndaşlar arasında vətən müharibəsi qaziləri, şəhid ailələri, təqaüddçülər, yaşlı müəllimlər, birinci qrup əlillər və dövlət məmurları var. Məsələ ilə əlaqədar Fövqəladə Hallar Nazirliyinə, Şəhərsalma və Arxitektura İdarəsinə ayrı-ayrılıqda şikayətlərimizi bildirmişik. Bir ildən çox müddətdir ki, Azərbaycan Respublikası Baş Prokurorluğu yanında Korruptsiyaya qarşı Mübarizə Baş İdarəsində cinayət işi başlanmış, hər birimizin ərizələri, ifadələri alınmış, lakin bu müddət ərzində nə binanın tikintisinin başa çatdırılması, nə də bizə dəyən maddi zərərin ödənilməsi üçün təqsirkar şəxslər barəsində tədbir görülməmişdir. Korruptsiyaya qarşı Mübarizə Baş İdarəsində bizim suallarımıza məqsədyönlü şəkildə yayındırıcı cavablar verirlər. Biz zərərçəkmiş vətəndaşlar illərlə

işləyib dövlətin vergi və sosial ödənişlərini edib, minbir əzab-əziyyətlə yığdığımız vəsaiti öz həyat və mənzil şəraitimizi yaxşılaşdırmaq, gələcək arzularımızı həyata keçirmək üçün “FAM-88” MMC şirkətindən mənzil və obyekt almışıq. Lakin şirkətin rəhbərləri tərəfindən aldadılaraq, arzularımız və ümidlərimiz sarsədilmişdir.

Cənab Prezident!

Ümidimiz tək Sizə və Sizin dəmir yumruğunuzadır. Biz Sizə güvənirik və xahiş edirik ki, yuxarıda göstərilən hallarla əlaqədar “FAM-88” MMC tikinti şirkətinin Xirdalan şəhəri, M.Hüseynzadə küçəsi, 25-ci məhəllədə yerləşən binanın tikintisinin başa çatdırılmasına və ya bizə dəyən maddi zərərlərin ödənilməsi üçün işin nəzarətdə saxlanılmasına göstəriş verəsiniz”.

Qeyd edək ki, məsələ ilə bağlı “FAM-88” MMC tikinti şirkəti ilə əlaqə saxlamağa çalışsaq da, bu, mümkün olmadı.

Jalə FAMILQIZI

Redaksiyadan: Qarşı tərəfin mövqeyini dərc etməyə hazırıq.

“Mənə deyirlər ki, get məhkəməyə ver...”

Ağcabədi sakini pensiyasının qanunsuz olaraq kəsildiyini iddia edir

görə, problem etmədən komissiyadan keçməyə getdim. Sistemə mənim məlumatlarımı daxil etdilər, lakin imtina gəldi.

Narazılığımın sonrakı məni 1 saylı Şəhər Klinik Xəstəxanasına göndərdilər. Orada tam xəstə olduğum müəyən olundu. İkinci dəfə yenə sistemə vurdular, bu zaman yenə imtina gəldi.

Bu dəfə məni başqa bir xəstəxanaya - “Zəfəran” Hospitalına göndərdilər. Orada da yenə təsdiq olundu ki, bir tərəfim işləmir. 3-cü dəfə yenə site-mə vurulsa da, imtina cavabı verildi.

Həkim məsləhət gördü ki, get “DOST” Xidmətinə, orada sənə kömək göstərlər. Mərkəzdə mənə kömək göstərilmədi, yol göstərdilər. Mənə məhkəməyə müraciət etməyimi məsləhət gördülər. Hal-hazırda pensiya almıram, mülaliçəm, dolanışıqım yoxdur. Məhkəməyə müraciət etmək üçün rüsum ödəmək lazımdır, pulsuz olmur. Mənə kömək edin, bu qədər özbaşınalıq olmaz axı”.

Məsələ ilə bağlı Dövlət Sosial Müdafiə Fondu ilə əlaqə saxladım. Bildirdilər ki, vətəndaşın şikayəti araşdırılacaq.

Jalə FAMILQIZI

“Narkomaniyanın yayılmasına səbəb əhali arasında məlumatlılıq səviyyəsinin aşağı olmasıdır”

Gənclər və İdman Nazirliyinin Sosial Proqramlar sektorunun müdiri Nərmən Aslanbəyova: “Zərərli vərdişlərin ən yüngül formaları energetik içkilərdən, siqaretdən, spirtli içkilərdən başlayır”

Ölkəmizdə genişlənməkdə olan narkomaniya əsasən də yeninyetmə və gənclərimizi hədəf alıb. Məlumdur ki, Azərbaycan toplumu son vaxtlar bu bəla haqqında əvvəlki illərdə olduğundan daha çox məlumatlıdır. Bu da dövlət səviyyəsində narkomaniyaya və narkotik vasitələrin qeyri-qanuni dövriyyəsinə qarşı aparılan mübarizənin nəticəsidir. Amma həyata keçirilən tədbirlərə baxmayaraq, düşmənin qüvvələr tərəfindən xalqımıza qarşı narkotiklərlə törədilən genosidin qarşısını ala bilmirik, yəni nəticə hələ ki, arzu edilən səviyyədə deyil. Sözügedən məsələ barədə Gənclər və İdman Nazirliyinin Sosial Proqramlar sektorunun müdiri Nərmən Aslanbəyova ilə söhbətləşdik.

- Nərmən xanım, Azərbaycanda narkomaniyaya qarşı görülən tədbirlərə baxmayaraq, hələ də bu bəlanı durdura bilmirik və narkomaniya daha çox gənclərimizi hədəf alır. Sizcə, gənclərimizin narkomaniya tələsinə düşməsində hansı amillər rol oynayır?

- Mən bununla razıyam. Əslində, deyirlər ki, bir rəsmi statistika var, bir də qeyri-rəsmi statistika. Hazırda rəsmi statistika görə, 35 mindən çox narkoman var. Amma realıqda bu rəqəm daha çoxdur. Həmçinin, onu da nəzərə alaq ki, göstərdiyi təsirin ağırlıq səviyyəsinə görə, narkotikin müxtəlif növləri var. Bəziləri bilmədən hazırda “patı” deyilən narkotiki konfet və yaxud arıqlamaq üçün həb kimi qəbul edirlər. Bunun da onların sağlamlığına nə qədər ziyan olduğundan, onları nə qədər asılı vəziyyətə salmasından xəbərdar olmur. Ona görə, fikrimcə, narkomaniyanın bu qədər yayılmasına səbəb əhali arasında məlumatlılıq səviyyəsinin aşağı olmasıdır. İnsan məlumatlılığı ucbatından narkotiki daha erkən yaşlardan dadırsa, buna haradansa maraq oyanıbsa, demək, səbəb məlumatlılıqdır. Məlumatlı insan bilmədiyi şeylərə daha çox qorxu ilə, daha çox tənqidi yanaşar, düşünər ki, bunun ucbatından mənim başıma nə gələcək, necə olacağam?!

Bu səbəbdən, bizim hədəf qrupumuz olan gənclər arasında narkomaniya daha çox məlumatın az olduğundan yayılır. Baxmayaraq ki, məlumatlılıq səviyyəsini artırmaqla bağlı çox işlər görülür, maarifləndirmə aparılır, aidiyyəti qurumlar, o cümlədən də bizim Gənclər və İdman Nazirliyi tərəfindən xeyli tədbirlər görülür, amma hələ də əhali və xüsusən gənclər arasında məlumatlılıq səviyyəsi kifayət deyil. Bunu aradan qaldırmaq bir qədər çətindir. Sadəcə, görüşlər keçirmək, iştirakçılara “uşaqlar, narkotiklər pis şeydir, ona əl vur-

mayın, uzaq durun, dadmayın”, demək kifayət deyil. Maarifləndirmə tədbirləri davranışların dəyişməsinə gətirilməlidir. Zərərli vərdişlər nədən başlayır - ən yüngül formaları energetik içkilərdən, siqaretdən, spirtli içkilərdən. “Gənclər siyasəti haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda da 18 yaşa qədər uşaqların energetik içkilər, bütün məmulatları, alkoqollu içkilərdən istifadəsi qadağandır. Bunlar hamısı - həm qadağan olunmuş maddələrdir, həm də insanların sağlamlığına ziyanlıdır, amma təəssüf ki, uşaqlar onları asan əldə edə bilir.

- Yəni, sizin fikrinizcə, uşaqları yönəltmək lazımdır ki, onlar pis vərdişlərə yaxın getməsinlər.

- Əlbəttə, onları yönəltmək, erkən yaşlardan onların fəsadları haqqında başa salmaq lazımdır. Bu da tək qurumlarının işi deyil. Burada ailənin rolu da böyükdür və mütləqdir. Hər şey ailədən başlayır. Çünki elə valideynlər var ki, uşaqların pis yola düşməsinə, zərərli vərdişlərə qurşanmasını istəməsinə baxmayaraq, özü pis nümunə olur. Məsələn, əlində siqaret tutaraq, “siqaret çəkmək pisdır”, deyər yeninyetməyə necə nümunə ola bilər?!

- Yeni ən yaxşı tərbiyə şəxsi nümunədir.

- Həm şəxsi nümunədir ki, o da ailədən başlayır, həm də məktəbin, bizim Gənclər və İdman Na-

Bu səbəbdən, bizim hədəf qrupumuz olan gənclər arasında narkomaniya daha çox məlumatın az olduğundan yayılır. Baxmayaraq ki, məlumatlılıq səviyyəsini artırmaqla bağlı çox işlər görülür, maarifləndirmə aparılır, aidiyyəti qurumlar, o cümlədən də bizim Gənclər və İdman Nazirliyi tərəfindən xeyli tədbirlər görülür, amma hələ də əhali və xüsusən gənclər arasında məlumatlılıq səviyyəsi kifayət deyil. Bunu aradan qaldırmaq bir qədər çətindir...

zirliyinin rolu böyükdür. Davamlı, sistemli iş aparılmalıdır.

- Onda gəlin sualı belə qoyaq. Gənclər və İdman Nazirliyi olaraq gənclərin həyatının sağlam təməllərə köklənməsi üçün hansı işləri görürsünüz? Ümumiyyətlə, bu problemi önləmək üçün cəmiyyət olaraq - ailə və rəsmi dövlət qurumları koordinasiya olaraq necə işləməlidir?

- Bilirsiniz ki, ölkəmizdə Narkomanlığa və Narkotik Vasitələrin Qanunsuz Dövriyyəsinə Qarşı Mübarizə üzrə Dövlət Komissiyası fəaliyyət göstərir. Dövlət qurumlarının səlahiyyətli nümayəndələri, əsasən nazir müavinləri səviyyəsində bu komissiyada təmsil olunurlar. Hal-hazırda narkotik və psixotrop maddələrin və onların prekursorlarının qanunsuz dövriyyəsinə və narkomanlığa qarşı mübarizəyə dair 2019-2024-cü illər üzrə dördüncü dövlət proqramı icra olunur. Bu sahədə olan artıq dördüncü 5 illik proqramdır. Gənclər və İdman Nazirliyi digər dövlət qurumları ilə yanaşı, bu proqramın

icraçısıdır və nazirliyimizin öhdəsinə 14 bəndin icrası düşür. Gənclərin asudə vaxtının səmərəli təşkili, maarifləndirmə, idmana yönəldirilmə və s. bu kimi məsələlər daha çox bizə aiddir. Bizimlə yanaşı, maarifləndirməni Elm və Təhsil Nazirliyi, Ailə, Qadın və Uşaq Problemləri üzrə Dövlət Komitəsi də aparırlar.

- Nərmən xanım, maarifləndirmə çərçivəsində siz qurum olaraq hansı tədbirləri keçirirsiniz?

- Qeyd edim ki, Dövlət Komissiyası hər il iclas keçirir. Bu iclaslarda protokollar qəbul edilir və onlar icra olunmalıdır. 2022-ci ildə bu Komissiyanın iclasında bir protokol imzalanmışdı. Protokola uyğun olaraq yeninyetmələr və gənc-

daha məqsədyönlü olsunlar. Tutaq ki, maarifləndirmə tədbirlərində gənclərə deyirlər ki, narkotik zərərli, ondan istifadə etməyin, amma “Gənclər Evi”nin mütəxəssisləri bu işi daha əsaslı görürlər. Bu mütəxəssislər həm narkoloqlarla, həm psixoloqlarla görüşüb, metodiki tövsiyələri alıb, onları gənclərə daha ətraflı çatdırırlar.

Əlbəttə ki, idmanın da narkotiklərlə mübarizədə mühüm rolu var. Çünki idman gəncləri narkotiklərdən çəkindirmək, onların asudə vaxtının səmərəli təşkil olunmasına imkan verir. “Gənclər evləri”miz gənclərin asudə vaxtının səmərəli təşkil edilməsi üçün mühüm rol oynayır. Burada müxtəlif kurslar, təlimlər, aksiyalar, yaradıcılıqla bağlı və digər tədbirlər təşkil olunur, mütəxəssislər tərəfindən məsləhətlər verilir. Eyni zamanda nazirliyin nəzdində Olimpiya İdman Kompleksləri də fəaliyyət göstərir. Bu komplekslərdə də müxtəlif tədbirlər təşkil olunur. Nazirliyimiz gənclərin idmana cəlb olunması, onların asudə vaxtının səmərəli təşkili üçün ildə iki dəfə həftəlik “Sağlam həyat günləri” tədbiri təşkil olunur. İl ərzində əhalini və xüsusən də gəncləri idmana cəlb etmək məqsədilə müxtəlif idman növləri üzrə “İdman hamamı üçün” tədbirləri təşkil olunur. Bu tədbirlərdə yaş fərqi olmur. Oraya kiçik yaşlı uşaqlar da, böyük yaşlı uşaqlar da gələ bilər. Bu tədbirlərin gedişatında iştirakçıların həm fiziki forması gözəndən keçirilir, həm də tövsiyələr verilir ki, uşaqlar öz sağlamlığını necə qorusun. “Gənclər Evləri” faktiki olaraq 2012-ci ildən fəaliyyət göstərir. Əvvəl onların sayı az idi, amma ildən-ildə çoxalır. İndi onların sayı 30-dan çoxdur. Onların işçi statları var, psixoloqlar da mövcuddur. Əhalinin risk qrupunda olan gənclər, həmçinin gənc ailələr burada pulsuz konsultasiyalar alırlar.

- “Gənclər Evi”ndəki mütəxəssislər risk qrupları ilə necə işləyirlər? Ümumiyyətlə, risk qruplarına hansı insanlar daxildir?

(Ardı var)

Hazırladı: İ. SABİRQIZI

Siyasi fəallıq sosial, siyasi və ya siyasət dəyişikliyinə təsir etmək və ya gətirmək söylərində fərdlərin və ya qrupların fəal iştirakına aiddir. Bu, etirazlar, nümayişlər, mitinqlər, lobbicilik, sosial media kampaniyaları və icma təşkilatçılığı kimi müxtəlif formalarda ola bilər. Fəallıq tez-tez narahatlıqları dilə gətirməyi, xüsusi səbəbləri müdafiə etməyi və müəyyən edilmiş norma və ya institutlara etiraz etməyi əhatə edir. ABŞ-da siyasi fəallıq ictimai müzakirələrin və siyasi qərarların formalaşmasında mühüm rol oynamışdır. O, vətəndaş hüquqları, gender bərabərliyi, ətraf mühitin mühafizəsi və s. mövzularda toxunan hərəkatların hərəkatverici qüvvəsi olmuşdur.

Sosial media siyasi fəallığa əhəmiyyətli təsir göstərib. O, vətəndaş səsləri və kütləvi kollektiv fəaliyyət üçün platforma təqdim edərək, istifadəçilərə onlayn povestləri yaymağa və oflayn etirazlar təşkil etməyə imkan verdi. Sosial media həmçinin istifadəçinin həm üzvi, həm də qeyri-üzvi hərəkatlarının sinxronizasiyasını asanlaşdırıb ki, bunlardan oflayn etirazlar və zorakılıq ehtimalı üçün hadisələrin profilini çıxarmaq üçün istifadə oluna bilər. Əlavə olaraq, sosial media siqnalları həm əhali, həm də fərdi səviyyədə oflayn siyasi aktivliyi proqnozlaşdırmaq üçün istifadə edilə bilər, şəbəkə məlumatları və linqvistik xüsusiyyətlər xüsusilə proqnozlaşdırıcıdır. Bununla belə, alqoritmik görünürükdə artan bərabərsizlik və fəalları bu platformalarda nifrət nitqindən qorumaq zərurəti kimi rəqəmsal aktivliklə bağlı problemlər var. Bütövlükdə, sosial media siyasi fəallıq mənzərəsini dəyişdirərək, cəlb olunma və səfərbərlik üçün yeni imkanlar təqdim etdi.

Fəallar öz strategiyalarını sosial medianın inkişaf edən mənzərəsinə uyğunlaşdırırlar. Memlərdən, viral çağırışlardan və vizual hekayələrdən istifadə gənc auditoriyanı cəlb edir və məzmunun viral olma ehtimalını artırır. Bununla belə, alqoritmlər və məzmunun moderasiyası görmə qabiliyyətinə təsir edə bilər, potensial olaraq həssas mövzuların və ya təcrid olunmuş səslərin əhatəsini məhdudlaşdırır. Onlayn kampaniyalar həmçinin oflayn etirazlara da çevrilə bilər, nəticədə rəqəmsal təbliğatı ənə-

formalaşdırılmasında prosesləri çərçivələyir. Sosial medianın siyasi aktivliyə təsiri kontekstində Sosial Hərəkat Nəzəriyyəsi onlayn platformaların necə xidmət etdiyini təhlil etməyə kömək edir. rəqəmsal aktivliyi çərçivələmək və səfərbər etmək üçün alətlər kimi. Sosial medianın məlumatı sürətlə yaymaq və həmfikir insanları birləşdirmək bacarığı ictimai hərəkatların formalaşmasını intensivləşdirə bilər.

Şəbəkə nəzəriyyəsi

Şəbəkə nəzəriyyəsi fərdlər və ya qurumlar arasındakı əlaqələrə və əlaqələrə diqqət yetirərək, bu qarşılıqlı əlaqələrin davranış və nəticələrə necə tə-

Sosial medianın siyasi fəallığa təsiri

nəvi səfərbərlik formaları ilə birləşdirən hibrid aktivizm yaranması yaranır.

Nəticə olaraq, sosial media siyasi fəallıqda inqilab etdi, təcrid olunmuş qruplar üçün platforma təmin etdi, dialoqu təşviq etdi və global həmrəyliyi gücləndirdi. Sosial medianın siyasi fəallığa təsiri platformalar inkişaf etdikcə və fəallar ortaya çıxan çağırışlara cavab olaraq yeniliklər etməyə davam etdikcə güclənəcək. Sosial medianın bütün potensialından istifadə etmək üçün aktivliyin inklüziv, orijinal və real dünya dəyişikliyinə qaynaqlanmasını təmin etməklə, məlumatın yayılması, filtr baloncukları və məxfilik problemlərinin mürəkkəbliliklərini idarə etmək çox vacibdir.

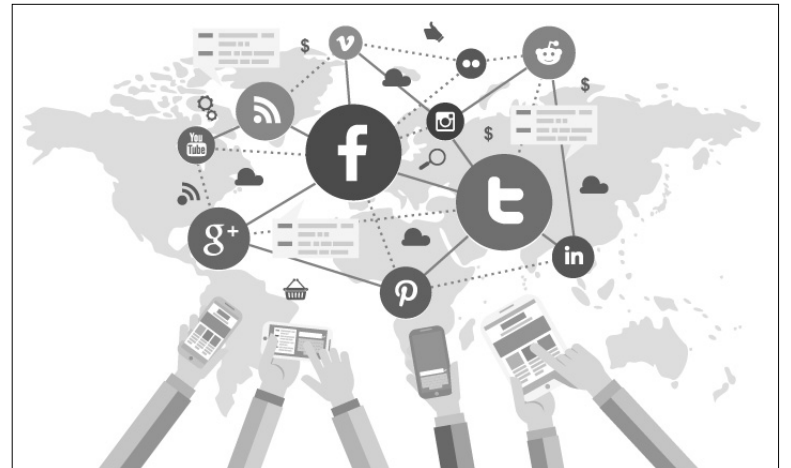
Problemin ifadəsi

Sosial medianın müasir cəmiyyətə geniş şəkildə inteqrasiyası siyasi fəallığın mənzərəsini dəyişdi. Fərdlər getdikcə daha çox sosial media platformalarını siyasi ifadə və nişanlanma kanalları kimi qəbul etdikcə, bu rəqəmsal ekosistemə xas olan potensiallar və tələlər arasında mürəkkəb qarşılıqlı əlaqə yaranır. Bu tədqiqat sosial medianın siyasi aktivliyə çoxşaxəli təsirinin deşifrə edilməsi kimi mürəkkəb problemə toxunur, onun informasiya yayılmasının formalaşdırılmasında, əks-səda kameralarının təşviqində və vətəndaş diskursunda potensial olaraq qütbləşməni gücləndirməsindəki roluna xüsusi diqqət yetirilir. Problem sosial medianın kütləvi səfərbərliyi təşviq etmək və səsləri gücləndirmək üçün görünməmiş imkanlar təklif etsə

də, eyni zamanda dezinformasiyanın yoxlanılmadan yayıla biləcəyi və istifadəçilərin özlərini ideoloji silosların içində yerləşə biləcəyi bir mühit yaradır. Problemin aktuallığı vətəndaşları, fəalları, alimləri, siyasətçiləri və sosial media platforması təminatçılarına əhatə edən maraqlı tərəflərin müxtəlif spektrini əhatə edir. Siyasi fəallıqla mənalı şəkildə məşğul olmaq istəyən vətəndaşlar, faktiki məlumat və yalan arasındakı sərhədlərin bulanıqlaşdığı inkişaf

Sosial Hərəkat Nəzəriyyəsi etirazlar, mitinqlər və nümayişlər kimi kollektiv hərəkatların qəbul edilən sosial ədalətsizliklərə cavab olaraq necə ortaya çıxdığını araşdırır. O, fərdləri və qrupları siyasi fəallıq və dəyişikliklərin tərəfdarı olmaq üçün səfərbər edən prosesləri araşdırır. Sidney Tarrou Sosial Hərəkat Nəzəriyyəsi ilə əlaqəli əsas fiqurdur, siyasi imkanların rolunu vurğulayır, strukturları səfərbər edir və aktivliyin formalaşdırılmasında prosesləri çərçivələyir...

edən rəqəmsal aləmdə naviqasiya edirlər. Onların iştirakına dezinformasiyaya, aldadıcı rəvayətlərə məruz qalma potensialı və sonradan demokratik proseslərə inamın itirilməsi mane olur. Sosial medianın elçatınlığından və əlaqəsindən istifadə edən fəallar ikitərəfli qılıncla üzleşirlər, burada onların əhatə dairəsini genişləndirmək potensialı həm də ideoloji parçalanmaların təsadüfən güclənməsi riskini yaradır. Rəqəmsal əlaqənin gücləndirilməsi ilə faktiki diskursun qorunmasını tarazlaşdırın qaydaların hazırlanması vəzifəsi ilə üzleşən siyasətçilər, demokratik normaların bütövlüyünü qoruyan həllər axtarırlar. Sosial media platformalarının özləri alqoritmik şəffaflıq, məzmunun kurasiyası və ictimai qavrayışlar üzərində

tətbiq etdikləri təsirlə bağlı etik dilemmalarla üzleşirlər. Buna görə də bu araşdırma ümumilikdə sosial medianın siyasi aktivliyə təsirini araşdırmaq məqsədi daşıyırdı.

Sosial Hərəkat Nəzəriyyəsi

Sosial Hərəkat Nəzəriyyəsi etirazlar, mitinqlər və nümayişlər kimi kollektiv hərəkatların qəbul edilən sosial ədalətsizliklərə cavab olaraq necə ortaya çıxdığını araşdırır. O, fərdləri və qrupları siyasi fəallıq və dəyişikliklərin tərəfdarı olmaq üçün səfərbər edən prosesləri araşdırır. Sidney Tarrou Sosial Hərəkat Nəzəriyyəsi ilə əlaqəli əsas fiqurdur, siyasi imkanların rolunu vurğulayır, strukturları səfərbər edir və aktivliyin

sir etdiyini vurğulayır. Sosial media və siyasi fəallıq kontekstində bu nəzəriyyə onlayn şəbəkələrin məlumatın yayılmasına, səfərbərliyə və kollektiv fəaliyyətə necə kömək etdiyini araşdırır. Şəbəkə Nəzəriyyəsi Georg Simmel tərəfindən erkən töhfələr və daha sonra Mark Granovetter və Duncan Watts kimi alimlər tərəfindən inkişaf etdirilməklə müxtəlif fənlərdən ibarətdir. Şəbəkə Nəzəriyyəsi informasiyanın sosial mediada viral şəkildə necə yayılması, siyasi mesajların yayılmasına təsir göstərməsi və fəallığın dinamikasını formalaşdırması haqqında anlayışlar təqdim edir. Bu, sürətli səfərbərlik və daha geniş təsir potensialına gətirib çıxaran, fərqli qrupları birləşdirən zəif əlaqələrin əhəmiyyətini vurğulayır.

Gündəmin müəyyən edilməsi nəzəriyyəsi

(Ardı var)

Həyat MUSTAFAYEVA
Azərbaycan Respublikası
Prezidenti yanında Dövlət
İdarəçilik Akademiyasının
tələbəsi

Ölkədə yenidənqurma prosesi-nin gedişində “sosializmin yeni çöhrəsindən”, “demokratik sosializmə” keçilməsindən bol-bol danışılır. Hətta marksizmin yenidənqurmaya uyğunlaşdırılması zərurəti haqqında fikirlər irəli sürülür. Bu ortaya ən azı üç köklü sual qoyur.

Birincisi, 70 illik sovet hakimiyyəti dövründə mövcud olmuş, indi “İnzibati sistem” adlandırılan və sosializmin totalitar forması kimi qəbul edilən bu quruluş sosializm sistemidir?

İkincisi, bu inzibati sistemin yaranmasının nəzəri əsasını təşkil edən, onun mövcudluğunu nəzəri cəhətdən “qanuniləşdirən” nəzəriyyə marksist sosializm nəzəriyyəsidirmi?

Üçüncüsü, marksizm yenidənqurmaya uyğunlaşdırılmalıdır, yoxsa yenidənqurma marksizmə uyğun həyata keçirilməlidir?

Artıq hamı başa düşür ki, mövcud quruluş insan hüquqlarının müasir tələblərinə cavab verməyə, cəmiyyətin gündəgünə daha təkidlə tələb etdiyi ədalətli istehsal və bölgü münasibətlərinin reallaşdırılmasına qədər deyil, o əvəz edilməlidir. Nə ilə və necə? Burada fikirlər haçalanır. Bir hissə cəmiyyətin başabələ “sosializmdən” yaxa qurtarmasının yolunu kapitalist istehsal üsuluna keçilməsində, digər hissəsini təşkil edən rəsmi dairələr isə mərkəzləşmiş dövlət mülkiyyətinin bir qədər liberal formaları və məhdud çərçivədə şəxsi mülkiyyətin mövcud olduğu “sosializmin yeni çöhrəsində” görürlər. Lakin hər iki cərəyanın nümayəndələri bir məxrəcdə birləşir, yeni mövcud istehsal üsulunu sosialist istehsal üsulu kimi qəbul edib (təəssüf ki, ən yüksək titul və rütbəli “marksist” iqtisadçı alimlər ordusu da) onun mahiyyətini qərībā diplomatik bir ifadə ilə “İnzibati sistem” adlandırırlar. Bununla yanaşı, nə təklif edilən kapitalizm, nə də rəsmi dairələrin artıq cəmiyyətə qəbul etdikləri dövlət mülkiyyətinin bir qədər liberal formaları üzərində qurulan istehsal üsulu cəmiyyəti inzibati sistemin pəncəsindən qurtarmağa qədər deyil.

Rəsmi dairələrin mövcud “sosializmindən” başqa bəşər cəmiyyətinin inkişaf tarixində bütün iqtisadi-ictimai quruluşlarda, xüsusi mülkiyyətin hakim mövqə tutduğu bütün cəmiyyətlərdə rüşeym halında sosialist mülkiyyət forması kimi mövcud olmuş istehsal vasitələri üzərində şəxsi mülkiyyətin məhdud çərçivədə mövcud olmasına yol verilmişdir. Məmurların dövlət mülkiyyəti üzərində qurulan “sosializmin yeni çöhrəsinə” demokratiya dönu geydirmək məqsədilə marksizm banilərini təbircə desək, “çoxarvadlılığı saxlamaq xatirinə öz arvadlarını ildə bir gün sağlam ayırıqların ixtiyarına verən

Yenidənqurma: azadlıq, yoxsa noxtalanmış demokratiya?

Rəsmi dairələrin mövcud “sosializmindən” başqa bəşər cəmiyyətinin inkişaf tarixində bütün iqtisadi-ictimai quruluşlarda, xüsusi mülkiyyətin hakim mövqə tutduğu bütün cəmiyyətlərdə rüşeym halında sosialist mülkiyyət forması kimi mövcud olmuş istehsal vasitələri üzərində şəxsi mülkiyyətin məhdud çərçivədə mövcud olmasına yol verilmişdir...

sıra konkret nəzəri məsələlərini işləyib hazırlamamışdır. Xüsusilə sosializmin əsas iqtisadi qanununun, eləcə də sosializmin bölgü prinsipinin həyata keçirilməsinə imkan verən sosialist mülkiyyətinin mövcudluğunu təmin edən iqtisadi mexanizmlərin konkret olaraq müəyyən edilməməsi marksizmin sosialist nəzəriyyəsinin eybəcərliyi kimi sosializm şüarı altında İnzibati sistemin, yeni, Dövlət quldarlığı quruluşunun yaradılmasına imkan vermişdir. Marksizm müxtəlif konkret şəraitlərdə sosialist istehsal üsulunun müxtəlif forma və variantlarının mövcudluğunu nəinki qəbul edir, hətta onu zəruri hesab edir. Lakin onlar forma müxtəlifliyinə baxmayaraq mahiyyət etibarilə sosialist istehsal üsulu olmalıdır, yəni sosialist istehsal üsulunun mahiyyətini ifadə edən bölgü prinsipini reallaşdırmağa qədər olmalıdır. Deməli mahiyyət etibarilə sosialist istehsal üsulu ancaq bir variantda ola bilər. Bu baxımdan mövcud İnzibati sistemi sosialist sistemi kimi qəbul edib onun yeni “çöhrəsini” axtarmaq ancaq yeni formalı İnzibati sistemin tapılması ilə nəticələnə bilər. Artıq Ümumittifaq miqyasında qəbul edilən bir sıra qanunlar, xüsusilə “mülkiyyət haqqında qanun” bunu bir daha təsdiq edir. İlk növbədə mövcud İnzibati sistemin əsas iqtisadi qanununun və mülkiyyət formasının sosializmin bölgü prinsipinin həyata keçirilməsinə qədər olub olmadığını müəyyən etmək zəruridir. Çünki istehsal üsulunun bölgü prinsipini həmin sistemin əsas iqtisadi qanunun

fəaliyyəti nəticəsində yaranan maddi əsas üzərində reallaşdırılması ilə yanaşı bu qanun həmin istehsal üsulunun hərəkətverici qüvvəsini təşkil edir. Mövcud İnzibati sistemin Stalin tərəfindən müəyyən edilmiş “sosializmin əsas iqtisadi qanunu” mahiyyət etibarilə bölgü prinsipini formasında irəli sürülmüş şüardan ibarət olub nəinki obyektiv iqtisadi qanun kimi, hətta bir bölgü prinsipi kimi də sosializmdə fəaliyyət göstərə bilməz. Sosializmin əsas iqtisadi qanunun düzgün müəyyənəndirilməməsi sosialist bölgü prinsipinin reallaşdırılmasının qiymətləndirilməsində qeyri-müəyyənliyə səbəb olmaqla bərabər quldarlıq mülkiyyəti kateqoriyasına mənsub olan mərkəzləşmiş dövlət mülkiyyətinin yaradılmasında mühüm rol oynamışdır. Mərkəzləşmiş dövlət mülkiyyətinin yaradılması ilə əslində göyərçin doğmalı olan bir inqilabın bə-

nindən göyərçin yumurtası götürülüb yerinə ilan yumurtası qoyulmuş oldu. Nəticədə sosialist inqilabı adı ilə marksist sosializm nəzəriyyəsi ilə heç bir əlaqəsi olmayıb məzmun etibarilə dövlət quldarlığı quruluşu olan İnzibati sistem doğulmuşdu. Marks kapitalist istehsal üsulunu təhlil edərək obyektiv iqtisadi qanun olan izafi dəyər qanununu kəşf edib, onun kapitalizmin əsas iqtisadi qanunu olduğunu müəyyən etmişdir. Marksdan sonra gələn başabələ “marksistlər” izafi dəyər qanununu ANCAQ kapitalizmin əsas iqtisadi qanunu kimi qiymətləndirmiş, insanın insan tərəfindən istismarının səbəbini xüsusi mülkiyyətlə yanaşı izafi dəyərin mövcudluğunda, başqa sözlə qurdun yırtıcılığının səbəbini quzunun mövcudluğunda görmüşlər. İzafi dəyər qanununun fəaliyyəti nəticəsində yaranan izafi dəyər isə mülkiyyətin növü və formalarından asılı olmayaraq bütün istehsal üsullarında həmin istehsal üsuluna məxsus olan bölgü prinsipinin reallaşdırılması üçün maddi əsasdır. Yeni izafi dəyər qanunu təkcə kapitalist istehsal üsulunun deyil, bütün istehsal üsullarının əbədi obyektiv əsas iqtisadi qanunu olub bölgü prinsipinin reallaşdırılmasına xidmət edir. 72 il ərzində rəsmən inkar edilməsindən asılı olmayaraq obyektiv olaraq izafi dəyər qanunu mövcud Dövlət Quldarlıq Sisteminin əsas iqtisadi qanunu kimi fəaliyyət göstərmiş və onun fəaliyyətinin nəticəsində yaradılmış izafi dəyər bu sistemin mülkiyyət formasından yaranan bölgü prinsipinin reallaşdırılmasının maddi əsası olmuşdur.

(Ardı var)

Şapur Qasimi
“Azərbaycan” qəzetinin
baş redaktoru olan zaman

“Bunu çapa buraxsam
sonra bunun cavabını vermək
lazımdır”, - deyərək Sabir
Rüstəmxanlı məqaləni çap et-
məkdən imtina etmişdir

Hekayə

Dəli Eminin qəbri

“Danışan ruhlar” silsiləsindən

Allahverdi Eminov

Bir gün mətub aldım ondan, toyu olduğunu yazmışdı. Mən yeganə qardaşımın evlənməsinin şahidi olamıdım.

Qardaşımın oğlu dünyaya gəldi. “Dəli Emin” sözünün müəllifi o dəmir yolçu kişinin də gülbəlayla bir oğlu anadan olmuşdu. Emin son dərəcə humanistdi, çəkdiyi “Prima” siqaretinin qutusuunu açan kimi yanındakılara paylayırdı. Axşama yaxın bir də nə də siqareti qalmırdı, amma həmin adamlardan siqaret istəmirdi. Çəkdiyinin kötüyünü tapıb həvəslə yandırır və bu, ona daha ləzzətli görünürdü. Anam hirs-lənirdi ki, niyə paylayırsan, sonra da özün siqaret axtarırsan.

Çay içildi, 5-6 stəkanı birbaşa hordadırdı, alnından axan təri əzik - üzük dəsmalıyla silirdi. Stansiyada qonaq görəndə evə gəlirdi (20-30 addımdı evimizlə stansiya arası), yaşıl qəfədanı anamdan alıb gedirdi. Amma özü qonağın çayına şərik çıxmırdı. Mən Bakıda yaşayanda xeyli “Prima” alırdım. Və buna öyrəş-

mişdi. Bir də təzə qəzetləri istəyirdi. Bütün səhifələri oxuyurdu, büküb öz yatdığı otaqda saxlayırdı.

Atam kənddə ev aldı və stansiyadan köçdü. O, darıxmağa başladı. İşindən qayıdıb, çörəyini yeyəndən sonra stansiyaya gəlirdi. Bir dəfə hirsli gəlir və anam soruşur ki, nə olub? Cavab verir ki, o adam qayıtdı camaatın arasında: “Dəli Emin, necəsən?” - dedi. Mən də yerdən kərpici götürüb tulazladım ona. Əyilməyə o dünyalıqdı. Anam: “Başıma xeyir, bə demirsən ölür, səni tutub salarlar tərməyə”. - Saçını yolur və Allaha yalvarır ki, Emin xətdən qurtarib.

Bir gün evə gəldim. Emin gözü-mə dəymədi, anam dedi ki, Sədr onu çağırtmış ki, poçtalyon Emin olmalıdır. Neçə ildir, Emin qəzet oxuyur, mən özüm bu qə-dər oxumuram. “Prima”ları stolun üstünə qoydum. Və qardaşımın yolunu gözlədim. Handan hana gəldi, elə bil böyük qardaş məndim. Və tələsik öpərdi üzüm-dən. “Prima”ları götürüb öz otağına apardı. Mən iri daş stəkanda ona çay süzdüm. Qayıdıb nə-bəkiyə tökdü, qənddən ağzına qoydu və çayını içdi.

Hava çox isti idi, bizim zonada - Muğanda yayda 40-45 dərəcə də olur, öyrəşmişdik. Emine əsla bürkü təsir göstərmirdi.

Bir adəti vardı, yay - qış pəncəyini soyunmazdı. Daha heç kəs bunu ona irad tutmurdu. Kənd boyu qəzetləri paylayırdı, yerdə qalanları səhəri sahiblərinə çatdırırdı.

Həyətdə oturmuşduq. Atam atdan düşdü, əl - üzünə su çəkdi və yanımda əyləşdi. Söyüd

ağacını özü əkməmişdi, kölgəsi pis deyildi. Azca sərin çəkirdi.

- Azər də əsgər getdi. (o xalam oğluydu) - astadan dilləndi. - Yaxşı oldu, istilər də düşdü. Oraların havası soyuq olur. - Üzü-mə baxdı.

Bakıda görüşdüm. Bizə gəlmişdi. - Çayım-dan içdi və onun üzünə baxdım. Sifətimdə sevinc oxunurdu, qürurlandı ki, əsgərliyə bir doğmasını yola saldı.

Qəfil dilləndi:

- Onun oğlu hələ gizlənir. - Sakit səsle fikrini bildirdi. - Adını söyləməyə ehtiyac yoxdu. - “Dəli Emin” sözünün sahibiydi.

- Niyə getmir, qorxur? - Söz atdım.

Çiyinlərini çəkdi:

-Yəqin atasından keçmədi.

Təzə evə köçmüşdüm, dedim ki, Emin, gəl bizə, üç otaqdı.

Başıyla təsdiqlədi ki, gələ-rəm. Azər əsgərlikdən qayıdan-dan sonra. (Azəri yamanca istəyirdi). Və iki ili keçirdi, Azər sağ - salamat gəldi. Növbə oğlunudu. Qarabağ müharibəsi başlamışdı. Hələ yaşı çatmırdı, orta məktəbdə oxuyurdu. Və o gün gəldi. Coşğun könüllü müharibəyə getdi. “Könüllü” ona görə deyirəm ki, dəmir yolunda işləyirdi və ona “bron” düşürdü. Gəlmişdim ki, həm anamla görüşüm, həm də Coşğun gedirmi?. Getmişdi və artıq bir məktub da almışdılar.

Əsgərliyə getməzdən qabaq Coşğun qonşusunun oğlunun to-yunda solduşmuş, lentə alıblar. Bir dəfə xahiş eləyir ki, o lentə baxsın, Coşğun könlünə düşüb-müş. Və baxıb köksünü ötürür.

Bir il keçdi, xəbər gəldi Coşğun itkin düşüb, - Zəngilan Qubadlı döyüşlərində. 10-15 uşaq

olublar, üçünün meyidi tapılma-yıbdır. Bir qış günündə Zəngilana getdim ki, bəlkə bir soraq alam. Bir mayorla görüşdüm, siyirməni açdı, Coşğunun gülümsər fotoşəklini çıxartdı: - Biz də axtarıq, çox qəhrəman oğlanmış. Gözü-nün qanı yoxmuş və əlavə elədi ki, siz onun kimisiz? Cavab verdim ki, əmisiyəm, Bakıdan gəlmişəm.

Mayor susdu, üzünü pəncərəyə çevirdi. Narın qar yağırdı, hər yan ağappaq tənizə bürünmüşdü, heç kim üşümürdü.

- Atasını nəçiydi? - Mayor sualının peşmanlığını çəkdi, amma söz dilindən çıxmışdı.

- Pensiyadadır, kənddə poçtalyonluq eləyir.

Yersiz sualını “sığortalamaq” istəyirdi:

- Halal olsun onun atasına, igid uşaq böyüdü. Kaş başına bir iş gəlməyeydi, heyifdi.

- Allah ağzınızdan eşitsin, - dedim və ayağa durdum ki, xudahafizləşim.

- Nahara az qalır, əsgər borşuna qonaq eləyəcəyəm sizi. - Telefonu qaldırıb nömrə yığdı, qonağı olduğunu dedi: - Bakı-dandır, alımdır. - Hərbiçiyə xas tapşırıq verdi...

Məni qatar ayağınacan getirdi.

Evə üç - dörd gündən sonra gəldim. Anam da, qardaşım da səbirsizliklə gözləyirdilər cavabını. Anamın beli bükülmüşdü, nəvə əziz olur, axı. qardaşımın halı lap pisdidi. Qəzet dalınca getmirdi, camaat da tələb etmirdi. Hətta şayiə çıxmışdı ki, Coşğuna erməni gülləsi dəyib, sadəcə meyidini əldə etmək olmayıb. Bu həqiqətə oxşar şayiəni əlbəttə də Emin də eşitmişdi. O, bir yerdə

qərar tutmurdu. “Prima”-nı dalb-dal sümürürdü. Hətta elə olurdu, axıracan çəkməyi unudurdu.

“Prima” stolun üstündə idi, əlini uzadıb götürməyə sanki gü-cü çatmırdı. Bircə onu soruşurdu ki, nə xəbər var. Bir az nikbinlik qatdım səsimə: - Hələ real şey olmasa da ölməyibdir. İki meyid də tapılıb (bunu özümdən deyir-dim), deməli, Coşğun sağ - sala-matdır ki...

Emin çayını içmədi, aşağı, həyətdə düşdü. Üç ay ötdü, qar-daşımın ölüm xəbərini telefonla çatdırdılar. Həyətimizə girəndə onun meyidini həmin söyüd ağa-cının altına qoymuşdular. Bir tə-hər özümdə qüvvə tapıb, qardaşımın daşlaşmış soyuq üzündən öpdüm. Gözləri qapanmışdı mə-ni görmürdü, açıq olsaydı görərdi məni. Bir söz deməsə baxışlarıylə nəyisə başa salırdı. Ölümü də qəfil olub, kənddə qəzetləri ev-bəev paylayıb. Söyüdü-n kəsilməmiş budağından asıb çantanı. Bir qə-

zet düşüb, əyilib onu yerinə qo-yub və çay istəyib. Köhnə taxta kətildən durub, qalxıb evə, arva-dına pıçıldayıb ki, nəse üreyim sancır. Qonşudan xahiş elə ki, Coşğunun lentine baxmaq istəyi-rəm.

Ömründə xəstələnməyən nə olduğunu bilməyən Eminin bu sözünə inanmayıblar. Anamı da çağırmaıblar ki, keçib - gedə-cək. və bir-iki dəqiqənin içində Emin dünyasını dəyişir. Meyidini o gün dəfn eləməyiblər ki, qarda-şını gəlsin.

Qəribədir, ağlamaq istəyir-dim, bacarmırdım, yaşı-m içərim-də qurumuşdu, soyuq qırma kimi üreyimin başına dəyirdi, sızıldadırdı. Onun bütün ömrü gözümün qabağında lentə dönüb səslənir-di. İlk dəfə - birinci sinfə məni apardığı gündən bu yana - hər şey canlanırdı. Bir əl toxundu mənə və məni geriye çəkdi. Bax-dım, o dəmir yolçuydu kəfənə bürünmüş qardaşıma “Dəli Emin” deyəndi. O, məndən fərqli olaraq ağlamışdı, göz yaşı üzünü islatmışdı:

- Otur stulda, - sulu səsle de-di. - Otur, yol gəlmisən.

Eminin atamın yanında torpa-ğa basdırdıq.

Təklənədi torpağın altında. Maşından düşüb qəbirstanlığa getdim. Yolumu son mənzili-mizə saldım. Qəbrə çatmamış o adamın qəbir daşı gözümə dəydi. Sən demə, beş-altı aymış ölüb-müş. Yaxınlaşdım qəbrə, yaşlaş-mış bir cavan oğlan otunu, tikan-ları əliylə qoparıb kənara atırdı. Yanında balaca uşaq durmuşdu. Ölənin nəvəsi, dirinin oğluydu.

Eminin qəbrini ot basmışdı.

“Qızılca virusu ətraf mühitdə 2 saat aktiv qala bilər”

Lalə Rüstəmovə: “Səpgilərin 5-ci günü xəstə artıq yoluxdurucu olmur”

Səhiyyə Nazirliyi V.Y.Axundov adına Elmi-Tədqiqat Tibbi Profilaktika İnstitutunun şöbə müdiri Lalə Rüstəmovə deyir ki, qızılca peyvəndləmə ilə idarə olunan yoluxucu xəstəliklər qrupuna daxildir. “Hürriyyət” onun müsahibəsini olduğu kimi oxucularına təqdim edir:

- Lalə xanım, ilk öncə qızılca infeksiyası haqqında məlumat verərdiniz...

- Qızılca hava-damcı yolu ilə ötürülən virus infeksiyasıdır. Qızılca infeksiyasının etioloji amili “Paramyxoviridae” fəsiləsinin Morbilli virus cinsinə aid olan RNT tərkibli virusdur. Virus sferik formada olub, diametri 120-230 nm-dir. Qızılca virusu ətraf mühitdə davamlı olaraq, 2 saat aktiv qala bilər.

İnfeksiya mənbəyi qızılca ilə xəstə şəxsdir və inkubasiya dövrünün (8-17 gün) 4-cü günündən səpgilərin 4-cü gününə qədər yoluxdurucu olur. Səpgilərin 5-ci günü xəstə artıq yoluxdurucu olmur. Xəstədə 38-40°C hərarət, zökəm, quru öskürək, işıqdan qorxma, baş ağrısı, konyuktivanın qızarması, əsnəyin hiperemiyası, enanتما (bərk və yumşaq damaqda qırmızı ləkələr) qeyd olunur.

- Qızılca infeksiyasının yayılmasının qarşısının alınmasında epidemioloji nəzarətin rolu nə dərəcədədir?

- Ümumdünya Səhiyyə Təş-

kilatının (ÜST) son tövsiyələrinə əsasən, hazırda epidemioloji nəzarətin 2 əsas növü qeyd olunur: indikator əsaslı və siqnal hadisələrə əsaslanan epidemioloji nəzarət.

Qızılcanın eliminasiyası dövründə xüsusilə siqnal hadisələrə əsaslanan epidemioloji nəzarətin aparılması və qızılca virusunun populyasiyada dövr etməsinin aşkar edilməsi çox vacibdir. Eyni zamanda, hər bir ərazidə qızılca hadisələrinin olması barədə bildirişlərin həftəlik toplanması, 48 saat ərzində şübhəli halların tam araşdırılması, adekvat müayinə olunan halların, laborator müayinə üçün nümunə götürülən, ilk 4

gündə laborator müayinə aparılan halların xüsusi çəkisinin müəyyənəşdirilməsi çox mühümdür.

- Qızılca ilə xəstələnmə hallarının təsdiqlənməsi üçün laborator diaqnostikanın rolu nədən ibarətdir?

- Qızılcanın son diaqnozu laborator təsdiq olduqda, yaxud digər təsdiq olunmuş hal ilə epidemik əlaqə olduqda müəyyən edilir. Qızılca ilə xəstələnmənin azaldılmasında virus izolyatlarının identifikasiyası və onların endogen, yaxud xaricdən gəlmə olduğunun təyin edilməsidir. ÜST-nin ekspertlərinin fikrincə, molekulyar epidemiologiya üsulları global miqyasda qızılca

virusunun dövr etməsinin izlənməsində standart alət olmalıdır.

Təcrübə göstərir ki, qızılca virusunun Avropa, Asiya və Amerika ştamlarının dövr etmə arealı dəyişib. Bu günə qədər qızılca virusunun 7 müxtəlif qrup ştamı identifikasiya olunub və hazırda istifadə olunan vaksinlər bütün bu ştamlara qarşı effektivdir.

- Qızılca infeksiyasının eliminasiyası üçün əhalinin peyvənd olunmasının əhəmiyyəti barədə nə deyə bilərsiniz?

- Qızılca infeksiyasının eliminasiyası üçün əhalinin qızılcaya qarşı kollektiv immunitetinin vəziyyətinin monitorinqi də mühüm məlumat verir. Vaksinasıya aparıldığına görə, qızılca idarə olunan infeksiyalar qrupuna daxildir. Qızılca infeksiyasına qarşı vaksinasıya dünyanın əksər ölkəsində, o cümlədən də Azərbaycan Respublikasında Milli Peyvəndlər Təqviminə daxildir.

Qızılca peyvəndi 2 dozada vurulur: biri 1 yaşda, digəri isə 4-6 yaş arasında. Qızılca peyvəndinin ilk dozasının qoruyuculuğu 95%-dir. İlk peyvənddən 4 həftə keçibsə, ikinci peyvəndi vurmaq olar. Peyvəndlə yanaşı, uşaqların qorunması da son dərəcə vacibdir. 6 aydan əvvəl uşaqlara peyvənd vurulmur, əgər qızılca kütləvi hal alıbsa, 6 aydan sonra, yəni 1 yaşı gözləmədən peyvəndləmək olar.

Ölümsüzlük...

Şəhid Eldar Həsənovun həyat yolu

Eldar Həsənov doğma Vətəni canından, qanından artıq sevir. Birinci Qarabağ Müharibəsində onun uğrunda özünü fəda etməklə, 29 yaşında ölümsüzlüyə qovuşub. Bu, Vətən sevdalısı özü qısa ömür yaşasa da, göstərdiyi qəhrəmanlığı ilə Azərbaycan gəncliyinə örnək olan, şöhrət gətirən bir ad qoyub.

Eldar İsfəndiyar oğlu Həsənov 1965-ci ildə Cəlilabad rayonu, Lallər kəndində dünyaya göz açıb. 1983-cü ildə Xanəgah kənd orta məktəbini bitirib, bir ildən sonra sovet ordu sıralarına çağırılıb. Xidmət zamanı mənavi cəhətdən yetkinliyi, yaşına uyşmayan təmkinli, sanballı davranışı ona başqa millətlər arasında dərin hörmət qazandırır. 1986-cı ildə hərbi xidmətini başa vurub doğma kəndinə qayıdıb. Həyat amalı yaxşılıq etməkdən ibarət olan gənc bir müddət sürücü işləyib.

1988-ci ildən erməni faşistlərin Qarabağa təcavüzü Eldarı narahat edib. 1990-cı ildə Eldar Xüsusi Təyinatlı Polis Dəstəsinə üzv yazılmaqla, əlinə silah alıb Vətənin müdafiəsinə qalxıb. Hər dəfə döyüşə girəndə yağıya qan qusdurub. Dəfələrlə getdiyi kəşfiyyatdan iki-üç əsirə geri dönüb. Vətənin azadlığı naminə hər an qurban getməyə hazır olan igid düşməne sarsıdıcı zərbələr vurmaqla, onun kabusuna çevrilib. Məhz buna görə də E. Həsənovun başına ermənilər 50 min ABŞ dolları məbləğində mükafat qoyublar.

Eldar 1991-ci ildə Polis Akademiyasına daxil olub. Təhsilini başa vurandan sonra, yəni 1994-cü ildə yenidən erməni digəllərinə qarşı döyüşə yollanıb. Füzuli bölgəsində polis starşına sı yüksək şəxsi rəşadət və şücaət göstərərək düşmənin xeyli canlı qüvvəsini, texnikasını məhv edib. Qəhrəmanlığı dillərdə dastana dönüb. Ermənilər igid döyüşçünü daim izləyib, məqam düşəndə öldürməyə çalışıblar. 1994-cü ilin may ayının 12-də Horadiz qəsəbəsi uğrunda ağır döyüşlər zamanı Eldar özünə xas olan igidliklə yenə də ön cərgədə vuruşub, qəfil atılan mermi onun Vətən eşqi qəlbini əbədi olaraq susdurub. Doğma kənd qəbiristanlığında torpağa tapşırılıb.

Böyük bir millətin qürur yeri olan Eldar Həsənov Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 15 yanvar 1995-ci il tarixli 262 sayılı fərmanı ilə ölümündən sonra “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adı verilib. Həmçinin qəhrəman Vətən oğlunun Cəlilabad Rayon Polis Şöbəsinin həyatində büstü qoyulub.

Zəfər ORUCOĞLU,
Azərbaycan Jurnalistlər
Birliyinin üzvü

Fəxri ad qalmaqalı: “Xalq” və “Əməkdar”ların sayı, təqaüdləri...

Əməkdar artist Aygün Hümətovanın (Beylər) ölümü fəxri adlarla bağlı məsələni yenidən gündəmə gətirib. Belə ki, sosial şəbəkələrdəki müzakirələrdə bir çoxları mərhum Aygün Hümətovaya niyə indiye kimi “Xalq artisti” fəxri adı verilmədiyini sual edir, Mədəniyyət Nazirliyini və bu məsələyə dair təqdimat verən məmurları qınaq obyektinə çevirir.

Bəzi xəbər saytlarında da bu tipli yazılar tirajlanır. Həmin yazılarda müəlliflər Miri Yusif, Röya Ayxan, Aygün Kazımova, Tünzələ Ağayeva kimi böyük ictimai rəğbətə malik olmayan müğənnilərə “Xalq artisti” adının hansı məntiqə verildiyini sorğulayırlar, onlarla müqayisədə məahir muğam ifaçısı Aygün Hümətovanın 2002-ci ildən bəri “Əmək-

dar artist” statusunda qalmaqalı ədalətsizlik hesab edirlər.

Qeyd edək ki, müzakirələrdə bəziləri fəxri adların sovetlər dövründən qalan miras olduğunu bildirir və onların ümumiyyətlə ləğvini istədiklərini vurğulayırlar. Modern.az saytı mövzunun

aktuallığını nəzərə alaraq kiçik bir araşdırma aparıb: sonuncu dəfə “Xalq artisti” adı kimlərə verilib, hazırda bu fəxri adları neçə nəfər daşıyır, onlara həmin titullara görə ayda nə qədər pul ödənilir?

Dövlət Statistika Komitəsin-

dən əldə etdiyi məlumata görə, hazırda ümumilikdə 4862 nəfər “Xalq” və “Əməkdar” fəxri adlarına görə aylıq Prezident təqaüdü alır.

Sonuncu dəfə “Xalq artisti” fəxri adı 2021-ci ildə bir nəfərə verilib - bu titula S.Vurğun adına Rus Dram Teatrının aktyoru Fudad Osmanov layiq görülüb.

2020-ci ildə də bir nəfərə “Xalq artisti” adı verilib - bu, tarzən, Azərbaycan Milli Konservatoriyasının müəllimi Elçin Həşimovdur.2019-cu ildə “Xalq artisti” fəxri adına layiq görülənlər isə 10 nəfər olub ki, onlardan 5-i müğənni idi - Miri Yusif, Röya Ayxan, Tünzələ Ağayeva, Cavan Zeynallı, İlqar Muradov.

Hazırda “Xalq” fəxri adına görə 259 nəfərə ayda 200 manat təqaüd ödənilir.

4603 nəfər isə “Əməkdar” fəxri adına görə ayda 150 manat təqaüd alır.